

Janna Väisänen

**TOIMINIMEN VERO- JA TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU: OPAS TILITOIMIS-
TOLLE**

TOIMINIMEN VERO- JA TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU: OPAS TILITOIMIS- TOLLE

Janna Väisänen
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, taloushallinnon sv

Tekijä: Janna Väisänen

Työn nimi: Toiminimen vero- ja tilinpäätössuunnittelu: opas tilitoimistolle

Työn ohjaaja: Leena Yrttiaho

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: 64 + 21 liitesivua

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia toimeksiantajalle vero- ja tilinpäätössuunnittelua koskeva opas. Työn toimeksiantajana oli iisalmelainen Tilitoimisto Satamatilit Oy. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada oppaasta käyttäjäkohtainen. Tilitoimisto pyrkii tarjoamaan jatkossa asiakkailleen yhä tarkempaa ja perusteellisempaa vero- ja tilinpäätössuunnittelua. Lisäksi oli tärkeää perehtyä siihen, kuinka tilinpäätökseen voidaan valmistautua jo tilikauden aikana.

Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistyö. Työssä on kuitenkin konstrukttiivisen tutkimuksen piirteitä ja menetelminä käytettiin kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä. Näitä olivat muun muassa keskustelumuotoinen haastattelu ja yhteistyö toimeksiantajan kanssa. Aineistona käytettiin ensisijaisesti lainsäädäntöä. Lisäksi aineistona oli kirjallisuus ja luotettavat internet-sivustot, jotka liittyvät verotukseen ja tilinpäätössuunnitteluun. Lähteitä tarkasteltiin dokumenttianalyttisin menetelmin.

Tietoperusta koostuu kahdesta osasta: teoriasta ja empiriasta. Teoriaosuus referoitiin pääosin eri lähteistä. Empiriaosuus koostuu oppaasta, joka laadittiin teoriaosuuden pohjalta. Opas on kuitenkin kirjoitettu mahdollisimman ymmärrettävään ja helposti luettavaan muotoon.

Opinnäytetyön tuloksena todettiin vero- ja tilinpäätössuunnittelun olevan tärkeää. Erityisesti se, että yrityksen tulosta seurataan jo tilikauden aikana. Tällöin tilinpäätöstilanteessa ei synny enää yllätyksiä. Verosuunnittelussa on olennaista, että jokaiselle yritykselle lasketaan henkilökohtaisesti, mikä pääomatuloisuus on kannattavin.

Opinnäytetyötä on mahdollista hyödyntää kaikkien, jotka ovat kiinnostuneet toiminimen verotuksesta ja tilinpäätöksestä. Työtä voisi jatkaa perehtymällä muiden yhtiömuotojen vero- ja tilinpäätössuunnitteluun. Lisäksi tämä palvelu voitaisiin tuottaa, joka sisältäisi esimerkiksi hinnoittelun tilitoimiston asiakkaille.

Asiasanat: ansiotulot, henkilöverotus, pääomatulot, tilinpäätös, verosuunnittelu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Option of Financial Administration

Author: Janna Väisänen

Title of thesis: Tax and financial planning for sole trader: guide for accounting company

Supervisor: Leena Yrttiaho

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 64 + 21 appendices

The purpose of this thesis was to create a tax and financial planning guide for the client. This thesis was commissioned by an accounting company Tilitoimisto Satamatilit Oy. The goal of thesis was to make the guide as user-specific as possible. The accounting company wished to provide its customers with more thorough tax and financial planning. It was necessary to study how the entrepreneur could prepare for financial statement during an accounting period.

This thesis is a project-based development project. However, it has some features of constructive research and during it a few qualitative methods such as conversational interview and cooperation were applied. Primary material used in this thesis was legal texts. In addition some literature and trustworthy internet sites of taxation and financial planning were used as references. They were examined by using the means of document analysis. Theoretical background consisted of theory and empiricism. The theoretical part was mainly summarized from different sources. The empirical part was composed of the manual which was drawn up from the theoretical part. The guide was created to be as understandable as possible and easily readable.

As a result of this thesis it was found out that tax and financial planning were important, especially the fact that company's profit will be monitored during the financial year. As a consequence of that there will not be any surprises during the preparation of the financial statement. An essential matter about tax planning is that capital income tax percentage would be calculated for every company individually.

Anyone interested in the sole trader's taxation and financial statement might benefit from this thesis. This work could be extended to cover the different forms of companies and their tax and financial planning. In addition this service could be commercialized by including for example the pricing for the accounting company customers.

Keywords: earned income, personal taxation, income from capital, financial statement, tax planning

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	TOIMINIMI.....	11
2.1	Perustamisilmoitus	11
2.2	Yritystoiminnan muutokset ja lopettaminen	12
3	TOIMINIMEN VEROSUUNNITTELU.....	14
3.1	Tulovero	14
3.2	Nettovarallisuus.....	16
3.3	Jako ansio- ja pääomatuloon	18
3.3.1	Yrittäjäpuolisot	21
3.3.2	Tappio ja alijäämähyvitys.....	24
3.4	Vähennyskelpoiset menot	26
3.4.1	Palkat.....	26
3.4.2	Auto ja muu omaisuus yritystoiminnassa	27
3.4.3	Matkakulut	29
3.5	Yksityiskulut ja –otot.....	29
3.6	Poistot	31
4	TOIMINIMEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU	34
4.1	Tilinpäätössuunnittelu tilikauden aikana	35
4.1.1	Jaksotukset.....	36
4.1.2	Budjetointi tavoitetulokseen pääsemistä varten	38
4.2	Tavoitetulos	39
4.2.1	Kriittinen tilinpäätös.....	39
4.2.2	Ei-kriittinen tilinpäätös.....	41
4.3	Kuluvarasto	42
4.3.1	Poistoero	44
4.3.2	Toimintavaraus	44
4.4	Esimerkkiyrityksen tilinpäätössuunnittelu	45
5	OPPAAN LAATIMINEN.....	50
5.1	Suunnittelu	50
5.2	Toteutus	51
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	53

7 POHDINTA.....	56
LÄHTEET	60
LIITTEET	64

LYHENTEET JA TERMIT

ArvL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142
AVL	Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
KILA	Kirjanpitolautakunta
KPL	Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
Likvidit varat	Helposti rahaksi muutettavat varat
Sava-maksu	Sairausvakuutusmaksu
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558
YYTL	Yritys- ja yhteisötietolaki 16.2.2001/244

1 JOHDANTO

Toiminimiyritysten määrä kaikista yrityksistä kesäkuussa 2013 oli noin 34,5 %, joten tätä opinnäytetyötä voi hyödyntää jopa kolmasosa suomalaisista yrittäjistä (Patentti- ja rekisterihallitus 2013e, hakupäivä 6.9.2013). Pääasiassa opinnäytetyö tehdään kuitenkin toimeksiantajayrityksen käyttöön ja työssä otetaan esille asioita, jotka ovat tärkeitä ja hyödyllisiä juuri toimeksiantajalle.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on iisalmelainen Tilitoimisto Satamatilit Oy, jonka toimialana on kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelut. Yritys tarjoaa monipuolisesti eri taloushallinnon palveluita, joita ovat esimerkiksi kirjanpito, tilinpäätökset sekä palkanlaskenta. Tilitoimisto on toiminut osakeyhtiömuotoisena vuodesta 2008 saakka. Tällä hetkellä yritys työllistää yrittäjän lisäksi kaksi henkilöä. (Hyvönen & Väisänen 13.9.2013, haastattelu)

Opinnäytetyön aihe syntyi toimeksiantajan tarpeesta tehdä asiakkailleen yhä tarkempaa ja perusteellisempaa vero- ja tilinpäätössuunnittelua toiminimimuotoisille asiakkailleen. Tuloksena ja tavoitteena on vero- ja tilinpäätössuunniteluopas tilitoimiston yrittäjälle ja työntekijöille. Tavoitteena on myös, että tilitoimisto pystyy oppaan avulla ottamaan käyttöön uuden palvelun asiakkailleen ja näin ollen saamaan yritykselle taloudellista hyötyä.

Opas on tehty taloushallinnon ammattilaisille. Tästä syystä oppaassa ei ole tarvetta kaikille termien selityksille. Opas on siis rajattu ammattilaisen näkökulmaan. Toimeksiantajan toiveesta oppaassa on kuitenkin avattu tietyt osa-alueet yksityiskohtaisemmin, kuten poistoerot. Lisäksi sisältö on rajattu yhteen yhtiömuotoon, toiminimeen. Tämä johtuu siitä, että tilitoimistolla on eniten toiminimimuotoisia asiakkaita. Lisäksi henkilöyhtiöiden, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön, vero- ja tilinpäätössuunnittelu ei eroa paljon toiminimen käytännöistä, jolloin tilitoimisto voi helposti tutustua tarvittaessa myös niiden vero- ja tilinpäätössuunnitteluun.

Verosuunnittelu voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: strategiseen, operatiiviseen ja taktiseen verosuunnitteluun. Strateginen verosuunnittelu on rajattu pois, koska tässä opinnäytetyössä perehdytään ainoastaan toiminimen verosuunnitteluun ja tällöin yritysmuodon ja -rakenteen valintaan ei ole tarvetta. Operatiivinen verosuunnittelu keskittyy lähinnä lainsäädännön ja oikeuskäytäntöjen seurantaan. Operatiivista verosuunnittelua ei ole täysin rajattu tässä opinnäytetyössä pois, mutta siihen ei keskitytä tarkemmin, vaan sen käytäntöjä saatetaan sivuta joissakin lauseissa. Toiminimen verosuunnittelun pääluku on lähinnä taktista verosuunnittelua. Taktisen verosuunnittelun yhtenä valintana on esimerkiksi se, kuinka tavoitetulo jakautuu pääoma- ja ansiotuloiksi. Taktiset tavoitteet liittyvät usein sellaisiin toimenpiteisiin, joissa edellytetään yleensä tiettyä kirjanpidon ja verotuksen tavoitetulosta. Kaikki verosuunnittelun tasot liittyvät lomittuen toisiinsa, joten niitä on vaikea täysin erottaa. (Leppiniemi & Walden 2010, 145–147.) Tästä syystä tässä opinnäytetyössä ei ole esitetty, mihin verosuunnitteluun missäkin kohtaa viitataan.

Tilinpäätössuunnittelussa on keskitytty lähinnä siihen, kuinka yritys pääsee tavoitetulokseen. Myös tilinpäätössuunnittelun alaotsikossa 4.3.2 on keskitytty ainoastaan toiminimen tilinpäätössuunnittelulle olennaiseen varaukseen eli toimintavaraukseen.

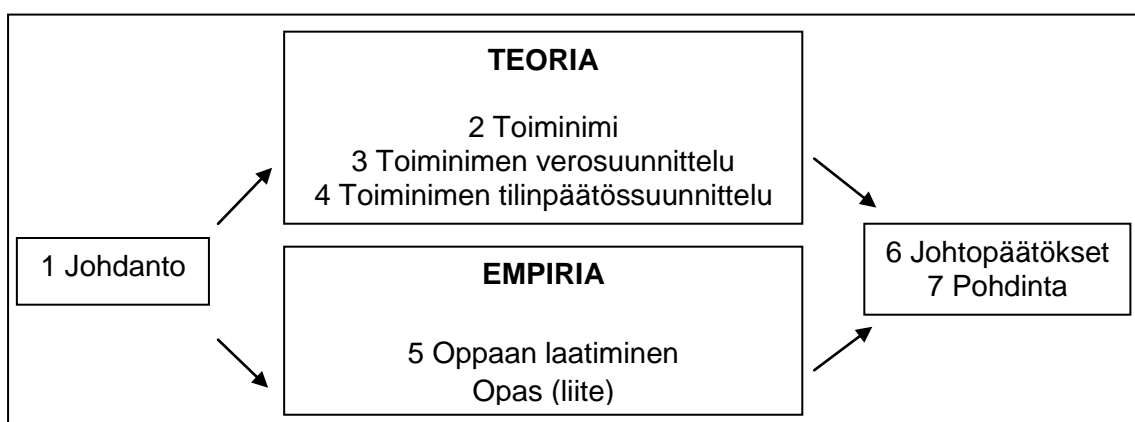
Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, sillä työllä on toimeksiantaja ja työn tarkoituksena on laatia yritykselle opas. Opinnäytetyö on tutkimustyön sijaan kehittämistyö. Työlle on asetettu kolme kehittämiskysymystä, joihin opinnäytetyöllä pyritään löytämään vastaus:

1. Mitä vaihtoehtoja toiminimen verotuksessa on?
2. Miten toiminimen verosuunnittelu toteutetaan ja mitä siinä täytyy ottaa huomioon?
3. Mitä keinoja toiminimen tilinpäätössuunnittelussa on?

Vaikka opinnäytetyö ei ole varsinaisesti tutkimus, on siinä joitakin konstrukttiivisen tutkimuksen piirteitä. Konstrukttiivisen tutkimuksen tavoitteena on luoda jo-

kin konkreettinen tuotos. Tässä tapauksessa konkreettinen tuotos on opas toimeksiantajalle. Menetelminä käytetään kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä, koska opinnäytetyössä on tarkoitus ymmärtää ilmiötä paremmin ja kokonaisvaltaisemmin. Menetelminä käytetään haastattelua sekä yhteistyötä toimeksiantajan kanssa. Lisäksi aineistoina käytetään kirjallisuutta, internetiä sekä lakeja, jotta aiheeseen voidaan perehtyä kokonaisvaltaisesti. Lisäksi yhtenä menetelmänä käytetään dokumenttianalyysia, sillä esimerkiksi lakitekstistä pyritään saamaan selkeä sanallinen kuvaus. (Moilanen, Ojasalo & Ritalahti 2010, 65, 94, 121.)

Kuviossa 1 on kuvattu opinnäytetyön viitekehys. Opinnäytetyö alkaa johdannolla, jossa lukija saa yleiskuvan aiheesta. Seuraavassa pääluvussa kuvataan, mikä toiminimi käytännössä on. Kolmas pääluku kertoo toiminimen verosuunnittelusta. Pääasiassa luku koostuu nettovarallisuudesta, ansio- ja pääomatuloon jakamisesta sekä vähennyskelpoisista menoista. Neljäs pääluku kertoo toiminimen tilinpäätössuunnittelusta. Siinä kuvataan, mitä kannattaa ottaa tilinpäätöstä ajatellen huomioon jo tilikauden aikana ja mitä voidaan tehdä vielä tilinpäätöstilanteessa. Yhtenä alaotsikkona on myös esimerkkiyrityksen tilinpäätössuunnittelu. Siinä esitetään esimerkin avulla kuvitellun yrityksen tilinpäätöstilanne aina suunnittelusta tilinpäätökseen saakka. Seuraavassa pääluvussa kerrotaan työn toiminnallisesta osasta, oppaasta. Lopuksi kuudennessa pääluvussa esitetään opinnäytetyön johtopäätökset ja seitsemännessä pääluvussa pohdinta.

KUVIO 1. Opinnäytetyön viitekehys

2 TOIMINIMI

Kun yleiskielessä puhutaan toiminimestä tai yksityisliikkeestä, tarkoitetaan sillä yksityistä elinkeinoharjoittajaa. Lainsäädännössä toiminimellä tarkoitetaan kuitenkin yrityksen nimeä. (Patentti- ja rekisterihallitus 2013a, hakupäivä 11.9.2013.) Yksityisenä elinkeinoharjoittajana eli toiminimiyrittäjänä voi toimia Euroopan talousalueella (ETA-alue) asuva luonnollinen henkilö (Suomen uusyrityskeskukset ry 2013, hakupäivä 15.9.2013).

Toiminimellä toimiminen tarkoittaa, että henkilö harjoittaa liiketoimintaa yksin tai puolisonsa kanssa. Toiminimellä ei ole hallitusta tai toimitusjohtajaa, eikä tilintarkastus ole pakollista. Toiminimiyrittäjät jaetaan kahteen ryhmään: ammatinharjoittajiin ja liikkeenharjoittajiin. Niiden erona on muun muassa se, että ammatinharjoittaja työskentelee yleensä ilman ulkopuolista työvoimaa ja liikkeenharjoittajalla saattaa olla ulkopuolisia työntekijöitä. (em.) Lisäksi erona on se, että ammatinharjoittaja voi pitää yhdenkertaista kirjanpitoa (KPL 1336/1997 7:1.1 §). Liikkeenharjoittajan täytyy sen sijaan pitää kahdenkertaista kirjanpitoa (KPL 1336/1997 1:1 §).

Vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä yritystoiminnan aloitti 4 702 liikkeen- ja ammatinharjoittajaa (Tilastokeskus 2013, hakupäivä 17.9.2013). Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan suosituin yritysmuoto on osakeyhtiö ja toiseksi suosituimpana tulee yksityinen elinkeinoharjoittaja. Molempien määrä on kasvanut tasaisesti viimeisen neljän vuoden aikana. 30.6.2013 yksityisiä elinkeinoharjoittajia oli 198 262. Kaikkiaan yrityksiä oli yhteensä 575 007, joten toiminimien määrä kokonaismäärästä oli noin 34,5 %. (Patentti- ja rekisterihallitus 2013e, hakupäivä 12.9.2013.)

2.1 Perustamisilmoitus

Yritystoimintaa aloittaessa yrittäjän on tehtävä perustamisilmoitus kaupparekisteriin (YYTL 244/2001 10.1 §). Perustamisilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse teh-

dä, ellei yrittäjä harjoita luvanvaraista elinkeinoa, elinkeinotoimintaa harjoitetaan omasta asunnosta erillisessä toimipaikassa tai palveluksessa on muita henkilöitä kuin yrittäjän aviopuoliso tai alaikäinen lapsi. Jos yrityksessä työskentelee holhouksenalainen lapsi tai lapsenlapsi, edellytetään myös silloin yrittäjältä perustamisilmoitusta. Vaikka mikään edellä mainituista ehdoista ei täytyisi, yrittäjä voi silti halutessaan tehdä perustamisilmoituksen. Tällöin rekisteröinnin seurauksena toiminimen käyttöön saa varmuudella yksinoikeuden. Myöskään maatalouden tai kalastuksen harjoittajan ei ole pakko rekisteröityä kaupparekisteriin. (Patentti- ja rekisterihallitus 2013d, hakupäivä 12.9.2013.) Verolainsäädännöstä voi kuitenkin seurata velvollisuus ilmoittaa yritystoiminnastaan Verohallinnolle esimerkiksi silloin, jos toiminta on arvonlisäverovelvollista (Yrittäjät 2013a, hakupäivä 13.9.2013; YYTL 244/2001 3.13 §).

Toiminimeä harjoittavan yrittäjän perustamisilmoitus on Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä saatava Y3-lomake. Lomakkeella pyydetään täyttämään muun muassa mahdolliset aputoiminimet, tilikausi, kaupparekisteriin ilmoitettava toimiala sekä arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen. Jos yrittäjällä kuitenkin on jo valmiiksi Y-tunnus, kaupparekisteriin ilmoitaudutaan Y6-lomakkeella. (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2013, hakupäivä 12.9.2013.) Perustamisilmoituksen liitteeksi laitetaan kuitti käsittelymaksun (150 euroa) suorittamisesta sekä mahdollisen valtuutetun allekirjoittama ilmoitus, jos perustamisilmoituksen on allekirjoittanut valtuutettu (Patentti- ja rekisterihallitus 2013d, hakupäivä 12.9.2013).

2.2 Yritystoiminnan muutokset ja lopettaminen

Jos yrittäjällä ilmenee muutoksia rekisteröidyissä tiedoissa, esimerkiksi yrityksen nimi tai toimiala vaihtuu, hän on velvollinen ilmoittamaan siitä kaupparekisteriin (YYTL 244/2001 11.1 §). Muutoksista ilmoitetaan Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän lomakkeella Y6 ja se on tehtävä viivytyksettä. Muutosilmoituksen käsittelymaksut vaihtelevat 0-95 euron välillä ja se maksetaan etukäteen. (Patentti- ja rekisterihallituskeskus 2013c, hakupäivä 15.9.2013.)

Myös yritystoiminnan lopettamisesta täytyy ilmoittaa kaupparekisteriin (YYTL 244/2001 11.1 §). Lopettamisilmoitus tehdään samalla lomakkeella kuin muutosisilmoituskin. Lopettamisilmoitus on yrittäjälle ilmainen, mutta myös se on tehtävä viivytyksettä. Yrittäjän täytyy ottaa huomioon, että toiminnan lakkautuessa yrityksen tiedot poistuvat kaupparekisteristä ja toiminimen rekisteröintisuoja päättyy. Jos yrityksellä ei ole ollut viimeiseen kymmeneen vuoteen mitään ilmoituksia kaupparekisteriin, Patentti- ja rekisterihallitus voi poistaa toiminimeä koskevat merkinnät kaupparekisteristä. Patentti- ja rekisterihallituksen on kuitenkin myös syytä olettaa, että yrittäjä on lopettanut toimintansa. Tässä voidaan käyttää apuna esimerkiksi Verohallintoa. (Patentti- ja rekisterihallituskeskus 2013b, hakupäivä 15.9.2013.)

3 TOIMINIMEN VEROSUUNNITTELU

Toiminimiyrittäjä eli yksityinen elinkeinoharjoittaja sitoutuu yritystoimintaan omalla nimellään. Toiminimellä yritystoimintaa harjoittava yrittäjä ei siis ole erillinen ”oma” oikeushenkilö. Toiminimellä toimiva elinkeinoharjoittaja on yritystoiminnastaan vastuussa henkilökohtaisella omaisuudellaan. Tämä tarkoittaa sitä, että yrittäjä vastaa myös veloistaan henkilökohtaisesti. Tällöin esimerkiksi yrityksellä ollessa velkaa ulosotossa, voi velkoja vaatia ulosmittaamaan myös yrittäjän henkilökohtaista omaisuutta. (Yrittäjät 2013a, hakupäivä 13.9.2013.)

Yrittäjällä on oikeus valita sellaiset ratkaisut, joiden myötä verot minimoituvat. Tällöin tulee kuitenkin noudattaa lakia, jotta verosuunnittelu ei täytä veron kiertämisen piirteitä. Yrittäjällä on esimerkiksi oikeus valita, mitä pääomatuloosuutta hänen kannattaa käyttää. VML 28 §:ssä on niin sanottu yleislauseke, jota käytetään apuna, kun arvioidaan onko kyseessä veron kiertämistä koskeva toimenpide. Sen mukaan esimerkiksi jokin toimenpide voidaan katsoa veronkiertämiseksi, jos sillä on pyritty vapautumaan verosta. (Niskakangas 2013, hakupäivä 13.11.2013.)

Kun yrityksessä päätetään jostakin toimenpiteestä, verosuunnittelulla pyritään selvittämään, mitä veroseuraamuksia siitä tapahtuu. Samalla huolehditaan verorasituksen jäävän mahdollisimman pieneksi. Täytyy kuitenkin muistaa, että aina verojen minimointi ei ole paras ratkaisu. Kun tehdään taloudellisia ratkaisuja, täytyy yritystoiminta ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti. Veroseuraamukset ovat siis yksi osa, joka vaikuttaa päätöksentekoon. (em.)

3.1 Tulovero

Verotettava tulo voi olla joko pääomatuloa tai progressiivisesti verotettavaa ansiotuloa. Ansiotulosta suoritetaan veroa valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Pääomatulosta veroa suoritetaan pelkästään valtiolle (TVL 1532/1992 1:1.1-2 §). Ansiotuloista verotetaan progressiivisen valtion tuloveroasteikon mukaan,

joka julkaistaan vuosittain tuloveroasteikkolaissa (Vuoden 2013 tuloveroasteikkolaki 784/2012 1 §). Vuoden 2013 tuloveroasteikko on nähtävissä taulukossa 1. Lisäksi ansiotuloista peritään kunnallisvero sekä mahdollisesti kirkollisveroa ja sairausvakuutusmaksua. (Koponen 2013, 231.) Hallitus on ehdottanut, että vuoden 2014 valtion tuloveroasteikko vastaisi vuoden 2013 asteikkoa (HE 105/2013).

TAULUKKO 1. Vuoden 2013 valtion tuloveroasteikko

Verotettava ansiotulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävältä tulon osasta, %
16 100 – 23 900	8	6,5
23 900 – 39 100	515	17,5
39 100 – 70 300	3 175	21,5
70 300 – 100 000	9 883	29,75
100 000 -	18 718,75	31,75

Vuonna 2013 pääomaveroprosentti on 30 prosenttia 50 000 euroon asti. Jos pääomatuloja on enemmän kuin 50 000 euroa, veroprosentti on sen ylittävältä osalta 32 prosenttia. (TVL 1535/1992 1:124.3 §.) Vuoden 2014 alusta pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan 50 000 eurosta 40 000 euroon (Valtioneuvosto 2013, hakupäivä 20.10.2013).

Esimerkeissä käytetään seuraavia vuoden 2013 veroprosentteja (*Veronmaksajat 2013b, hakupäivä 12.9.2013; Veroprosentti.fi 2013, hakupäivä 12.9.2013*):

lisalmen kunnallisveroprosentti	19,75 %	} 23,29 %
lisalmen kirkollisveroprosentti	1,50 %	
Sava-maksuprosentti	2,04 %	
Pääomatuloprosentti (< 50 000 euroa)	30,00 %	
Pääomatuloprosentti (> 50 000 euroa)	32,00 %	

ESIMERKKI 1.

lismelaisen toiminimiyrityksen verotettava tulo on yhteensä 102 000 euroa. Pääomatulojen osuus on 55 000 euroa. Ansiotulojen osuus on loput verotettavasta tulosta eli 47 000 euroa.

Lasketaan erikseen ansiotuloista ja pääomatuloista menevä vero.

Ansiotuloista verotetaan:

Valtion vero

39 100 eurosta		3 175,00	
7 900 eurosta 21,50 %		<u>1 698,50</u>	4 873,50
Kunnallisvero 19,75 %	} 47 000 eurosta		9 282,50
Kirkollisvero 1,50 %			705,00
Sava-maksu 2,04 %			<u>958,80</u>
Yhteensä			<u>15 819,80</u>

Pääomatuloista verotetaan:

50 000 eurosta 30,00 %	15 000,00
5 000 eurosta 32,00 %	<u>1 600,00</u>
Yhteensä	<u>16 600,00</u>

Ansio- ja pääomatuloista menevät verot ovat yhteensä 32 419,80 euroa.

3.2 Nettovarallisuus

Yksinkertaistettuna nettovarallisuus tarkoittaa sitä varallisuutta, joka saadaan, kun varoista vähennetään velat. Tätä kutsutaan niin sanotuksi bruttomenetelmäksi. Varoja laskettaessa huomioon otetaan vain elinkeinotoimintaan kuuluvat varat. Eli yrittäjän henkilökohtaisia varoja ei oteta laskuihin mukaan. Pääsääntöisesti toiminimen nettovarallisuus saadaan laskettua siten, että verovuotta edeltävän taseen varoista vähennetään velat. (Koponen 2013, 236-237.)

Jos yrityksellä on muuhun kuin vaihto- tai sijoitusomaisuuteen kuuluva rakennus, rakennelma tai kiinteistö, arvostetaan se verovuotta edeltävän vuoden vertailuarvoon, jos se on poistamatonta hankintamenoa suurempi. Sama pätee myös julkisesti noteerattuihin arvopapereihin. (ArvL 1142/2005 2:3.5-6 §). Yleensä tällaisessa tapauksessa on kyse yrityksen käyttöomaisuuteen kuuluvasta kiinteistöstä. Se koskee kuitenkin vain sellaisia kiinteistöjä, jotka ovat kiinteistöveron piirissä. Vertailuarvo on tuloverotuksessa poistamatonta hankintamenoa suurempi yleensä vain silloin, jos kiinteistö on omistettu pitkään. (Mattila 2008, 116.)

Varoja ovat esimerkiksi kiinteistöt, rakennukset, koneet, kalusto, myyntisaamiset ja käteisvarat. Jos yrittäjä käyttää esimerkiksi rakennusta sekä omassa että yrityksen käytössä, sovelletaan 50 %:n sääntöä. Tämä tarkoittaa sitä, että rakennus on elinkeinotoiminnan varoja vain silloin, jos rakennuksen pinta-alasta yli 50 % kuuluu yritystoimintaan. Jos elinkeinoharjoittaja saa osinkoa, katsotaan osakkeet kokonaan nettovarallisuudeksi, vaikka vain 70 % osingosta on veronalaista tuloa. (Verohallinto 2013c, hakupäivä 9.9.2013.)

Nettovarallisuuteen ei katsota kuuluvan lähdeverollisilla tai verottomilla pankkitileillä olevia varoja (Koponen 2013, 236). Jos yrittäjä sijoittaa yritykseen likvidejä varoja lähellä tilinpäätösajankohtaa, kannattaa miettiä sen tarpeellisuutta. Jos halutaan vain kasvattaa nettovarallisuutta tilinpäätöksen aikaan, saatetaan rahoitusomaisuus katsoa elinkeinotoimintaan kuulumattomaksi. (Leppiniemi & Walden 2010, 153-154.)

Kuten varojenkin kohdalla, myös veloissa otetaan huomioon vain elinkeinotoimintaan kuuluvat velat. Tällöin esimerkiksi yrittäjän henkilökohtaista asuntolainaa ei oteta huomioon. Joissakin tapauksissa velat saattavat olla isommat kuin varat. Tällöin nettovarallisuutta ei jää ollenkaan ja yritystoiminnan koko tulo verotetaan ansiotulona. (Verohallinto 2013c, hakupäivä 9.9.2013.)

Nettovarallisuuden määrään vaikuttaa yrityksen eri toiminnot. Näitä ovat esimerkiksi investoinnit, poistojen määrä ja velkojen määrä. Jos yrityksen inves-

toima kalusto poistetaan nopeasti verotuksessa, sitä nopeammin niiden arvo alenee ja tämän myötä myös nettovarallisuus pienenee. Nettovarallisuus pienee myös silloin, kun velkaa otetaan lisää. Sama toimii päinvastoin, jos yritys haluaa kasvattaa nettovarallisuutta, siihen yhtenä keinona on esimerkiksi velan vähentäminen eli takaisinmaksu. Jos yrityksellä on hyvä taloudellinen tilanne, se voi maksaa velkoja takaisin suunniteltua nopeammin. Tällöin nettovarallisuutta sekä pääomatulo-osuutta saadaan myös kasvatettua. (Agronet 2013, hakupäivä 5.11.2013.)

Saatuun nettovarallisuuteen lisätään 30 % tilikauden päättymistä edeltäneen 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Tulokseksi saadaan pääomatulo-osuuden laskentaperuste. (TVL 1532/1992 2:41.6 §.)

3.3 Jako ansio- ja pääomatuloon

Nettovarallisuuden perusteella tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloon. Laskentaperusteena käytetään verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä ollutta nettovarallisuutta. Pääsääntöisesti pääomatuloa on nettovarallisuudelle laskettu 20 %:n vuotuinen tuotto ja sitä pidetään oletuksena, jos muuta ei vaadita. Jos verovelvollinen vaatii erikseen, voidaan toiminimiyrityksessä soveltaa 10 %:n vuotuista tuottoa vastaavaa määrää. Lisäksi yrittäjä voi halutessaan vaatia, että koko tulos verotetaan ansiotulona. Jos kuitenkin elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluu kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoittoja, verotetaan pääomatulona siihen määrään saakka, joka vastaa luovutusvoiton määrää. (TVL 1532/1992 2:38.1 §.)

Jos yrittäjä haluaa käyttää 0 tai 10 % pääomatulo-osuutta, täytyy vaatimus tehdä ennen verotuksen päättymistä (em.). Yrittäjän täytyy itse selvittää, mitä prosenttia omassa tilanteeseen kannattaa soveltaa. Vaatimus ilmoitetaan elinkeinotoiminnan veroilmoituksessa (OP-Pohjola-ryhmä 2013, hakupäivä 11.9.2013).

Jos jaettavan yritystulon ansiotulo-osuus on alle 16 100 euroa, siitä ei tarvitse maksaa valtion veroa ollenkaan. Silloin maksetaan pelkästään kunnallis- ja kirkollisverot sekä sairaanhoito- ja päivärahamaksut. Niiden yhteismäärä on noin 20–25 prosenttia, riippuen kunnasta. Vuoden 2013 valtion tuloveroasteikossa 16 100–23 900 euron tulosta maksetaan veroa 6,5 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että ansiotulojen marginaaliveroaste nousee jo 16 100–23 900 euron kohdalla yhteensä lähes samalle tasolle kuin pääomatuloveroprosentti (30 %). Kun tehdään päätöstä pääomatulo-osuuden valitsemisesta, kannattaa yleensä valita se vaihtoehto, jolla päästään yrittäjän verotettavassa ansiotuloissa mahdollisimman lähelle sen valtion tuloveroasteikon alarajaa eli 16 100 euroon. (Agro-net 2013, hakupäivä 21.10.2013.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pääomatulo-osuutta kannattaa vaatia pienennettäväksi 0 tai 10 prosenttiin, jos oma ansiotuloveroprosentti on alle 30 prosenttia (Pentti 2012, hakupäivä 21.10.2013).

Esimerkissä 2 on esitetty laskelma siitä, mitä pääomatulo-osuutta yrityksen kannattaa käyttää.

ESIMERKKI 2.

lisäalmelaisen toiminimiyrittäjän verotettava tulo on 26 000 euroa. Nettovallisuus on 50 000 euroa. Ennakonpidätyksen alaisia palkkoja on maksettu 80 000 euroa tilikauden päättymistä edeltäneen 12 kuukauden aikana.

Lasketaan pääomatulo-osuuden laskentaperuste:

$$50\,000 + (30\% \times 80\,000) = 74\,000 \text{ euroa}$$

Lasketaan, kannattaako yrittäjän valita 0, 10 vai 20 prosentin pääomatulo-osuus:

20 %:

$$\text{Pääomatuloa: } 20,00\% \times 74\,000 = 14\,800 \text{ euroa}$$

$$\text{Ansiotuloa loput verotettavasta tulosta: } 26\,000 - 14\,800 = 11\,200 \text{ euroa}$$

Pääomatuloverot: $30,00\% \times 14\,800 = 4\,440$ euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: 0 euroa

Muut: $23,29\% \times 11\,200 = 2\,698,48$ euroa

Verot yhteensä: 7 048,48 euroa

10 %:

Pääomatuloverot: $10,00\% \times 74\,000 = 7\,400$ euroa

Ansiotuloverot loput verotettavasta tulosta: $26\,000 - 7\,400 = 18\,600$ euroa

Pääomatuloverot: $30,00\% \times 7\,400 = 2\,220$ euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: $8 + ((18\,600 - 16\,100) \times 6,50\%) = 162,50$ euroa

Muut: $23,29\% \times 18\,600 = 4\,331,94$ euroa

Verot yhteensä: 6 694,44 euroa

0 %:

Pääomatuloverot: 0e

Ansiotuloverot kaikki: 26 000 euroa

Pääomatuloverot: 0 euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: $515 + ((26\,000 - 23\,900) \times 17,50\%) = 882,50$ euroa

Muut: $23,29\% \times 26\,000 = 6\,055,40$ euroa

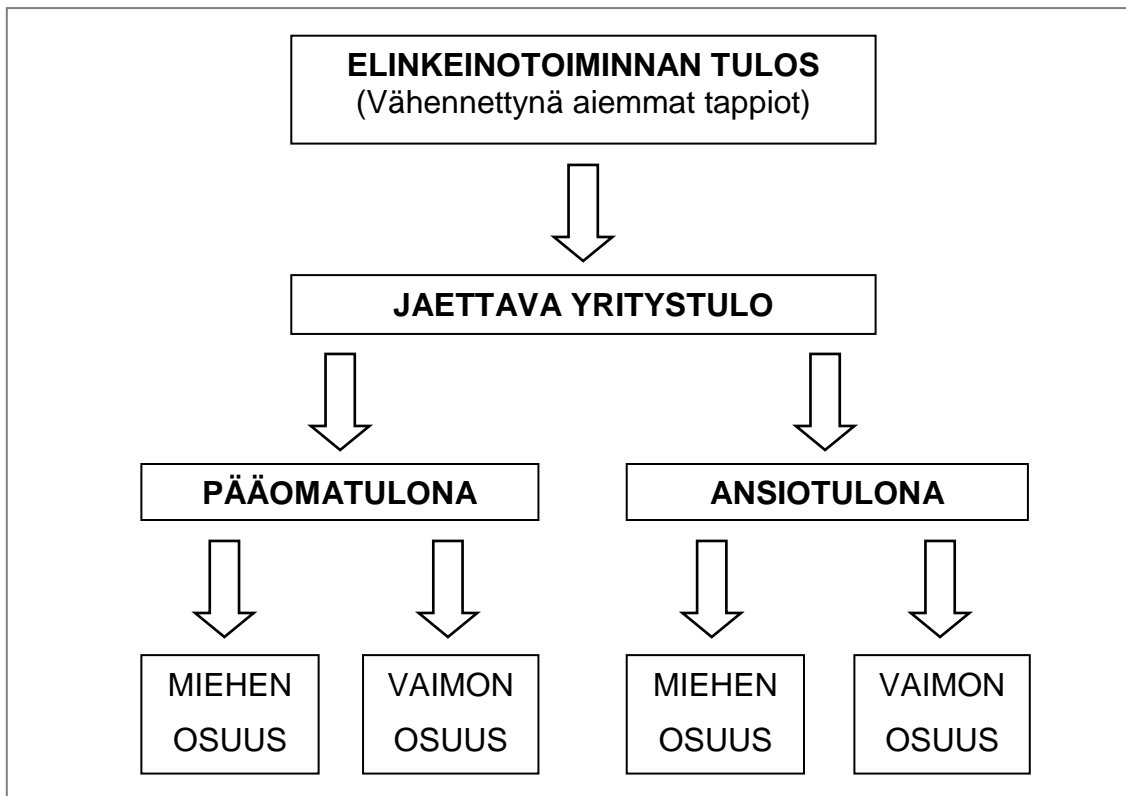
Verot yhteensä: 6 937,90 euroa

Tässä tapauksessa yrittäjän kannattaa vaatia 0 %:n sääntöä, sillä silloin veroa joutuu maksamaan 110,58 euroa vähemmän kuin 20 %:n oletussäännön mukaan.

3.3.1 Yrittäjäpuolisot

Jos yrittäjäpuolisot haluavat soveltaa verotuksessa 10 prosentin pääomatulo-osuutta, täytyy vaatimus tehdä yhdessä. Samoin täytyy myös toimia silloin, jos koko tulon halutaan olevan verotuksessa ansiotuloa. Se, mikä prosentti on yrittäjälle edullisin, lasketaan tapauskohtaisesti. Valintaan vaikuttavat muun muassa ansiotulojen kokonaismäärä ja ansio- sekä pääomatuloista tehtävät vähennykset. (Koponen 2013, 233.) Luonnollinen henkilö voi vähentää ansiotuloista esimerkiksi työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut. Pääomatuloista voidaan taas vähentää esimerkiksi kurssitappiot ja tulonhankkimismenot. (TVL 1535/1992 5:95 §, 3:54 §.) Tällöin onkin tärkeää miettiä, kannattaako verotettava tulo jakaa puolisoiden kesken.

Puolisoiden harjoittaessa elinkeinotoimintaa yhdessä, yritystulon ansiotulo-osuus jaetaan heidän kesken työpanosten suhteessa. Pääomatulo-osuus jaetaan puolisoiden kesken siinä suhteessa, mitä he omistavat toimintaan kuuluvasta nettovarallisuudesta. (TVL 1535/1992 2:14.2-3 §.) Jos työpanoksista ei ole mitään selvitystä, katsotaan molempien osuus yhtä suuriksi. Sama koskee omistusosuutta pääomatulo-osuutta jaettaessa. Jos työpanoksista esitetään erillinen selvitys, voidaan ansiotulo-osuus laskea myös sen mukaan. Omaisuuden ja työpanoksen jakautumisen selvitys puolisoiden kesken annetaan veroilmoituksella. (Koponen 2013, 234.) Kuviossa 2 on esitetty tilanne yrittäjäpuolisoiden verotuksen jakautumisesta.

KUVIO 2. Yrittäjäpuolisoiden verotus (em., 235)

Puolisoiden kannattaakin mieltä, kannattaako verotettava tulo jakaa keskenään. Tähän vaikuttavat myös molempien henkilökohtaiset vähennykset

Esimerkki 3:ssa lasketaan, kannattaako esimerkki 2 yrittäjän harjoittaa yritystoimintaa verotuksen kannalta yksin vai puolisonsa kanssa yhdessä.

ESIMERKKI 3.

Oletetaan, että yrittäjäpuolisoiden työpanokset ja nettovarallisuuden omistusosuudet jakautuvat puoliksi. Verotettava tulo on 13 000 euroa/henkilö ja pääomatulo-osuuden laskentaperuste 37 000 euroa/henkilö. Lasketaan yhden henkilön osuus, kannattaako yrittäjän valita 0, 10 vai 20 prosentin pääomatulo-osuus:

20 %:

Pääomatuloo: $20,00\% \times 37\,000 = 7\,400$ euroa

Ansiotuloa loput verotettavasta tulosta: $13\,000 - 7\,400 = 5\,600$ euroa

Pääomatuloverot: $30,00\% \times 7\,400 = 2\,220$ euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: 0 euroa

Muut: $23,29\% \times 5\,600 = 1\,304,24$ euroa

Verot yhteensä yhdeltä henkilöltä: 2 608,48 euroa

Verot yhteensä molemmilta: 5 216,96 euroa

10 %:

Pääomatuloa: $10,00\% \times 37\,000 = 3\,700$ euroa

Ansiotuloa loput verotettavasta tulosta: $13\,000 - 3\,700 = 9\,300$ euroa

Pääomatuloverot: $30,00\% \times 3\,700 = 1\,110$ euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: 0 euroa

Muut: $23,29\% \times 9\,300 = 2\,165,97$ euroa

Verot yhteensä yhdeltä henkilöltä: 3 275,97 euroa

Verot yhteensä molemmilta: 6 551,94 euroa

0 %:

Pääomatuloa: 0 euroa

Ansiotuloa kaikki: 13 000 euroa

Pääomatuloverot: 0 euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: 0 euroa

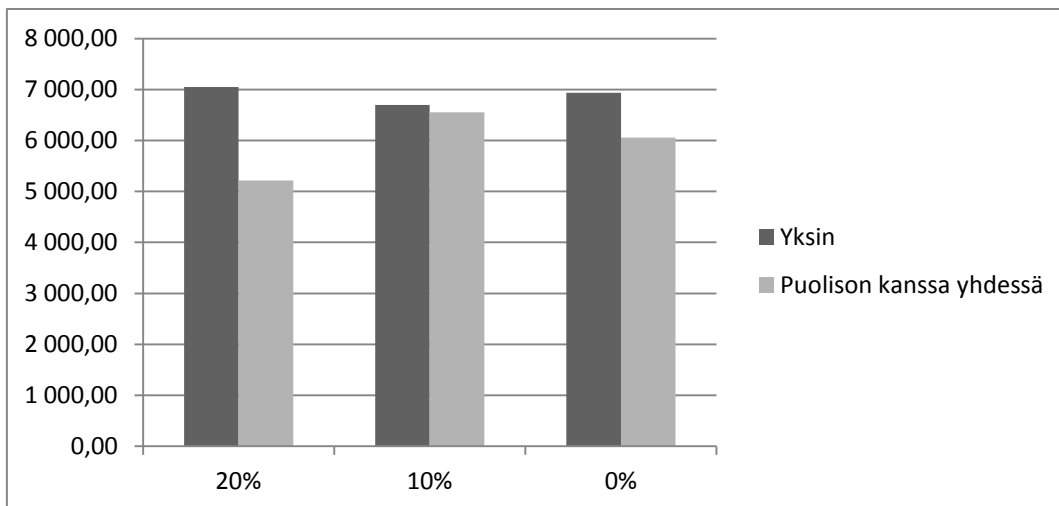
Muut: $23,29\% \times 13\,000 = 3\,027,70$ euroa

Verot yhteensä yhdeltä henkilöltä: 3 027,70 euroa

Verot yhteensä molemmilta: 6 055,40 euroa

Voidaan huomata, että yrittäjäpuolisoiden ei kannata vaatia tässä tapauksessa 0 tai 10 %:n sääntöä. 20 prosentin pääomatulo-osuutta käytetään oletuksena, joten sitä ei tarvitse vaatia erikseen.

Kuviosta 3 nähdään, että suurin ero verojen yhteismäärässä on 20 %:n säännöllä ja pienin ero 10 %:n säännöllä. Jos yrittäjä toimii yksin, hänelle pienin mahdollinen vero on 0 %:n säännön mukaan 6 937,90 euroa (esimerkki 2). Jos yrittäjä toimii puolisonsa kanssa, 20 %:n säännön mukaan he maksavat yhteensä veroa 5 216,96 euroa (esimerkki 3). Tässä tapauksessa puolisoiden kannattaisi siis harjoittaa liiketoimintaa yhdessä, sillä silloin veroissa säästyy yhteensä 1 720,94 euroa.

KUVIO 3. Esimerkkien 1 ja 2 verot yhteensä

3.3.2 Tappio ja alijäämähyvitys

Elinkeinotoiminnan tuottaessa tappiota, tappio voidaan vähentää seuraavan kymmenen vuoden aikana syntyvistä tuloista (TVL 1535/1992 5:118.3 §). Tappiot vähennetään aina siinä järjestyksessä, missä ne ovat syntyneetkin. Toiminimiyrittäjän tulolähteitä voi olla TVL-tulolähde eli henkilökohtainen tulolähde ja EVL-tulolähde. Kummallekin tulolähteelle lasketaan erikseen oma verotettava tulos. Myös tappiot vahvistetaan erikseen kummallekin tulolähteelle. Jokaisen

tulolähteen verotettava tulo lasketaan erikseen, jotta mitään veroja ei kerry maksettavaksi kahteen kertaan. (Koivumäki & Lindfors 2011, 85–90.)

Elinkeinotoiminnan verovuoden tappio voidaan kuitenkin vaadittaessa vähentää tappiovuoden pääomatuloista. Jos tappio vaaditaan vähennettäväksi, se voidaan vähentää joko osittain tai kokonaan. Tappion vähentämistä tulee vaatia tappiovuoden veroilmoituksella. (TVL 1535/1992 3:59.1 §.) Jos yrittäjä ei erikseen vaadi vähennystä, vahvistetaan tappio elinkeinotoiminnan tappioksi. Se tarkoittaa sitä, että verovuoden vahvistettu tappio vähennetään tulevista elinkeinotoiminnan tuotoista seuraavan kymmenen vuoden aikana. (Koponen 2013, 241-242; TVL 1535/1992 5:118.3 §.)

Yrittäjällä ei välttämättä kuitenkaan ole pääomatuloja tai vähennykset ovat suuremmat kuin pääomatulot. Tällöin syntyy pääomatulolajin alijäämä. (TVL 1535/1992 3:60.1 §.) Tämän seurauksena pääomatuloveroprosentin suuruinen osa eli 30 % vähennetään alijäämähyvityksenä, jonka voi vähentää myös ansiotuloveroista. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on kuitenkin 1 400 euroa, mutta sitä voidaan korottaa mahdollisilla lapsi- tai puolisorokorotuksilla. (TVL 1535/1992 3:131.1 §.)

Jos yrittäjän omat verot ovat pienemmät kuin alijäämähyvityksen suuruus tai hänen ei tarvitse maksaa veroja ollenkaan, voidaan alijäämähyvitys hyödyntää myös puolison ansiotulojen verotuksessa. (TVL 1535/1992 3:134.1 §.) Sen vaatimus tehdään esitäytetyllä veroilmoituksella (Koponen 2013, 241–242). Jos alijäämää ei ole otettu huomioon verosta tehtävänä vähennyksenä, vahvistetaan se pääomatulolajin tappioksi. Myös tällöin se vähennetään verovelvollisen seuraavan kymmenen verovuoden ajalta saamista pääomatuloista sitä mukaa kuin tuloja syntyy. (TVL 1535/1992 3:60.2 §, 6:118.3 §.)

Jos yritystoiminnan tulevat vuodet näyttävät siltä, ettei tulosta juurikaan synny, ei tappiota kannata jättää elinkeinotoiminnan tappioksi. Tällöin yrityksellä ei välttämättä ole tarpeeksi tuloa vähentääkseen tappiota. Jos kuitenkin on todennäköistä, että yritystoiminta on tulevaisuudessa voitollista, kannattaa tappio silloin

jättää elinkeinotoiminnan tulolähteen tappioksi. Tällöin tappio on yleensä hyödynnettävissä pääomatulojen verokantaa korkeammalla verokannalla. (Koponen 2013, 242.)

3.4 Vähennyskelpoiset menot

Elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoisiksi menoiksi katsotaan sellaiset kulut, jotka liittyvät tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuviin menoihin tai menetyksiin (EVL 360/1968 2:7 §). Myös sellaiset menot lasketaan vähennyskelpoisiksi, joilla on pyritty tulon hankkimiseen, mutta siinä on epäonnistuttu. Lisäksi vähennyskelpoisia ovat menot, jotka ovat tuottaneet verotettavaa tuloa. (Koponen 2013, 37.) Vähennyskelpoisia menoja ovat esimerkiksi elinkeinotoiminnassa käytetyn huonetilan vuokra, työntekijöiden palkat, puolet edustusmenoista ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut (EVL 360/1968 2:8 §).

3.4.1 Palkat

Toiminimiyrittäjä ei voi maksaa palkkaa puolisolleen eikä verovuonna enintään 14 vuotta täyttäneelle lapselleen (EVL 360/1968 2:16.1 §). Tällöin palkat eivät ole myöskään vähennyskelpoisia. Myös eläkkeet ja muut etuudet ovat vähennyskeltottomia. Palkkaa ei voi maksaa myöskään itselleen. Puolisoksi katsotaan myös avopuoliso, jos parilla on tai on ollut yhteinen lapsi tai avopari on ollut aiemmin avioliitossa keskenään. Myös rekisteröidyn parisuhteen osapuolet katsotaan verotuksessa puolisoiksi. (Koponen 2013, 240.)

Jos palkkaa maksetaan ennen verovuoden alkua 14 vuotta täyttäneelle lapselle, maksettu palkka on vähennyskelpoista. On kuitenkin otettava huomioon, että palkan on oltava kohtuullisen suuruinen työpanoksen arvoon nähden. (Koponen 2013, 240.)

3.4.2 Auto ja muu omaisuus yritystoiminnassa

Koska toiminimiyrittäjälle on tavallista, että käyttöomaisuutta käytetään sekä elinkeinotoiminnan että yksityistalouden käytössä, verotuksen tulolähdejako edellyttää tarkkaa erottelua. Erottelussa otetaan huomioon, kuuluuko omaisuus elinkeinotulolähteeseen ja kuinka kulut jaetaan tulolähteittäin. (em., 237.) Jos esimerkiksi auto tai toimitila kuuluu yritysvarallisuuteen, kasvattaa se tällöin myös nettovarallisuutta. Kannattaakin miettiä, halutaanko nettovarallisuutta kasvattaa näiden omaisuuksien avulla.

Auto täytyy viedä liikkeen kirjanpitoon, jos sen käytöstä yli puolet liittyy yritystoimintaan. Jos auton käyttö vaihtelee vuosittain satunnaisesti, kirjanpitokäsittelyä ei tarvitse muuttaa. (Yrittäjät 2013b, hakupäivä 13.9.2013.) Käytäntöön sovelletaan siis Verohallinnon määrittämää 50 %:n sääntöä (Verohallinto 2013c, hakupäivä 13.9.2013). Määriteltäessä, kuuluuko auto yritystoimintaan vai henkilökohtaiseen tulolähteeseen, tarkastellaan autolla ajettujen kilometrien määrää. Jaottelu tehdään siksi, että se vaikuttaa auton kulujen vähentämisessä sekä jaettaessa tulosta pääomatulona ja ansiotulona verotettaviin osuuksiin. (Koponen 2013, 143.)

Usein yrittäjä käyttää autoa myös yksityisajoihin. Tällöin yksityisajojen osuus auton kuluista ei ole elinkeinotulosta vähennyskelpoista menoa. Kun halutaan selvittää vähennyskeltvottomista yksityisajoista aiheutuneiden kulujen osuus, voidaan käyttää seuraavaa laskutapaa: autokulujen kokonaismäärä ja auton vuotuinen poisto jaetaan ajokilometrien yhteismäärällä. Lopuksi luku kerrotaan yksityisajojen kilometreillä. Yksityisajot osoitetaan yleensä ajopäiväkirjalla, mutta jollei yksityisajoja voida selvittää, joudutaan osuus arvioimaan. (em.)

Kaikki auton kulut rasittavat elinkeinotoiminnan tulosta. Yksityisajojen osuus otetaan pois yrityksen kuluista. (Yrittäjät 2013b, hakupäivä 13.9.2013.) Myös asunnon ja työpaikan väliset matkat katsotaan yksityisajoiksi. Yrittäjä saa vähentää ansiotuloista omassa verotuksessaan matkakustannukset julkisten kulkuneuvojen hintojen mukaan. Jos yrittäjä voi osoittaa julkisten kulkuneuvojen

epäkäytännöllisyyden kodin ja työpaikan välillä, saa hän silloin vähentää todelliset kulut. (Koponen 2013, 143.) Tällainen epäkäytännöllisyys voi johtua esimerkiksi siitä, jos työmatka tapahtuu yöaikaan ja julkiset kulkuneuvot eivät ole tällöin käytettävissä (Verohallinto 2013a, hakupäivä 19.11.2013).

Jos auto ei ole liikkeen kirjanpidossa, yrittäjä voi tehdä verotuksessa niin sanotun lisävähennyksen. Jos yrittäjän todelliset kustannukset ovat alle 0,45 euroa kilometriltä, lisävähennyksen myötä päästään siihen, että vähennyksen määrä on 0,45 euroa kilometriä kohden. (Koponen 2013, 145.) Lisävähennys vastaa tällöin samaa summaa, jonka palkansaajat saavat verovapaina korvauksina (Verohallinto 2012, hakupäivä 13.9.2013).

Arvonlisäveron saa vähentää henkilöautosta ja siihen liittyvistä kuluista vain silloin, jos auto on pelkästään yrityksen käytössä. Autolla ei siis saa tällöin ajaa lainkaan yksityisajaja. Poikkeuksena tähän on kuitenkin esimerkiksi ammattimaiseen henkilökuljetukseen tai ajo-opetukseen käytettävä auto. Myös paketti- ja kuorma-autot ovat poikkeus. Niistä saa vähentää arvonlisäveron yrityksen käytössä olevalta osalta. Niillä saa siis ajaa yksityisajojakin, mutta niiden ajojen osalta arvonlisäveroa ei voi vähentää. (AVL 10:114 § 1993/1501; Anttila, Jokinen, Nieminen & Äärilä 2013, hakupäivä 31.10.2013.)

Jos yrittäjä harjoittaa liiketoimintaansa kotona ja hankkii tietokoneen, jonka käyttö on kuitenkin vähäistä, Verohallinto hyväksyy vähennettäväksi vain osan hankintamenosta. Tämä johtuu siitä, että tietokoneen katsotaan olevan yksityiskäytössä. (Koponen 2013, 237.) Yksityiskulukuksi katsotaan myös esimerkiksi edustusmenoista puolet. Jos johonkin edustusmenoon sisältyy kuitenkin yritystoimintaan kuulumatonta osuutta, se ei ole siltä osin vähennyskelpoista. Kyseessä on tällöin vähennyskelvoton yksityismeno. (Verohallinto 2013c, hakupäivä 19.9.2013.) Vuoden 2014 alusta edustusmenot ovat kokonaan vähennyskelpoisia (Valtioneuvosto 2013, hakupäivä 20.10.2013).

Toimitilasta ei voi maksaa itselleen vuokraa, mutta yrittäjä voi vähentää toimitilan ylläpitämisestä aiheutuneet kustannukset elinkeinotoiminnan tuloksesta. Jos

vuokranantaja on yrittäjän perheenjäsen, Verohallinto ei hyväksy ylivuokraa vähennyskelpoiseksi. Yrittäjän puoliso voi kuitenkin periä kohtuullista vuokraa, jos hän ei ole itse mukana yritystoiminnassa. Lisäksi puolison tulee tällöin omistaa vuokrattava tila yksin tai ainakin osittain ulkopuolisten henkilöiden kanssa. (Koponen 2013, 238.)

3.4.3 Matkakulut

Yksityisliikkeen matkakustannukset voidaan jaotella kahteen eri ryhmään: toimipaikan eli asunnon ja työpaikan väliset matkat sekä varsinaiset työmatkat. Toimipaikan väliset matkat katsotaan verotuksessa yksityisajoksi. Jos yrittäjä työskentelee kotona eikä erillistä toimipaikkaa ole, toimipaikan välisiä kustannuksia ei synny. Varsinaisia työmatkoja ovat esimerkiksi asiakaskäynnit. Ne ovat yleensä kokonaan vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan matkoja. (em.)

Toiminimiyrittäjän matkakustannuksista on annettu erityissäännös, jonka mukaan korvaukset on asetettu samoiksi palkansaajalle maksettavien korvausten kanssa (EVL 360/1968 4:55 §). Tällöin tilanne on sama kuin silloin, jos yrittäjän auto ei ole liikkeen kirjanpidossa (Kukkonen & Walden 2011, 20; Leppiniemi & Walden 2010, 152).

3.5 Yksityiskulut ja -otot

Ammatin- ja liikkeenharjoittaja voi tehdä yritykseen kuuluvista varoista yksityisottoja. Varat otetaan alkuperäiseen hankintahintaan tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan (ArVL 1142/2005 7:74.1 §). Yrittäjä ei voi kuitenkaan tehdä esimerkiksi sopimuksia oman liikkeensä kanssa. (Koponen 2013, 132.)

Yksityisottona olevan tavaran hankintahinta saattaa olla korkeampi kuin todennäköinen luovutushinta. Lisäksi siitä on saatettu tehdä poistoja siten, että tavaran jäännösarvo jää pienemmäksi kuin todennäköinen luovutushinta. Tällöin yrityksen tulo kasvaa niiden poistojen osalta, jotka ovat alentaneet tavaran jäännösarvon alle tavaran todennäköisen luovutushinnan. (Koponen 2013, 132.)

Yksityiskäyttöönottoa koskeva sääntö ei johda arvonnousun tuloutumiseen, vaan niin sanottuun ennenaikaisten kulukirjausten tuloutumiseen. Jos hyödykkeen arvo on laskenut, tuloutusta ei tältä osin tapahdu. Tämä johtuu siitä, että käypää arvoa vastaavaa todennäköistä luovutushintaa sovelletaan verovelvollisen eduksi, kun se on hyödykkeen alkuperäistä hankintamenoa alempi. (em.)

Jos luovutushinta tuloutetaan, täytyy yksityiskäyttöön otettavalla tavaralla olla hankintameno. Usein esimerkiksi palveluilla ei ole ollenkaan hankintamenoa. Tällöin tuloutus kohdistuu tuloverotuksessa vain aineiden ja tarvikkeiden hankintamenoon. Yrittäjä voi esimerkiksi ottaa yksityisottona kopiopaperia, jonka hankintameno on ollut 10 euroa. Verotuksessa tuloutus ajatellaan siten, että paperit olisi myyty 10 eurolla, vaikka myyntihinta liikkeessä olisi 14 euroa. (em., 132–133.)

Yksityisotot aiheuttaa myös siitä tehdyn arvonlisäverovähennyksen palautumisen ainakin osittain. Jos esimerkiksi edellä mainittu kopiopaperi oli ostettu alunperin arvonlisäverovähennykseen oikeuttavaan käyttöön, on siitä suoritettava niin sanottua oman käytön veroa. Sitä ei tarvitse kuitenkaan suorittaa, jos alkuperäinen ostos ei ole oikeuttanut arvonlisäverovähennykseen. Oman käytön arvonlisäveron määrä lasketaan siitä arvosta, joka on ostetun tavarahan ostohinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Jos yrittäjä kuitenkin ottaa omaan käyttöön vähäisen määrän esimerkiksi liikkeen kopiopaperia, siitä ei suoriteta arvonlisäveroa (ALV 1501/1993 3:22a §). Vähäisenä määränä on pidetty enintään 850 euroa vuodessa verottomasta hinnasta laskien. (EVL 360/1968 3:33.3 §; Koponen 2013, 133–134.)

Yksityisotoksi katsotaan myös se, jos yrittäjä lahjoittaa yritystoiminnan hyödykkeitä ulkopuoliselle. Tilanne on kuitenkin eri, jos kyseessä on vähennyskelpoisen liikelahjan antaminen tai osittain vähennyskelpoisen edustuslahjan antaminen. Yksityisottoa on myös se, jos omaisuutta siirretään yksityistalouteen yritystoiminnan loppuessa. (Koponen 2013, 134.)

3.6 Poistot

Yrityksen tehdessä pitkäaikaisia investointeja, joita hyödynnetään useamman vuoden ajan, investointia ei voi viedä kuluksi tuloslaskelmaan. Hankinta täytyy aktivoida eli kirjata pysyvien vastaavien ryhmään taseeseen ja se kirjataan vaikutusaikanaan kuluksi suunnitelman mukaisina poistoina (KPL 5:5.1 §). Pysyvät vastaavat jaetaan lisäksi aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin. Aineettomia hyödykkeitä ovat esimerkiksi kehittämismenot, liikearvo ja aineettomat oikeudet. Aineellisia hyödykkeitä on taas esimerkiksi rakennukset, koneet ja kalusto, maa- ja vesialueet sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. (Lindfors 2011, 44, 48, 52.)

Yritys voi hankkia esimerkiksi 10 000 euron arvoisen koneen ja laskea sen taloudellisen pitoajan olevan viisi vuotta. Tällöin yritys tekee poistosuunnitelman, jonka mukaan kone poistetaan viidessä vuodessa ja silloin suunnitelman mukainen poisto on 2 000 euroa vuodessa. (em., 44.)

EVL:n määräykset poikkeavat kirjanpitolain määräyksistä. EVL:n säännösten mukaan koneet ja kalusto sekä niihin verrattava irtain käyttöomaisuus voidaan poistaa menojäännöspoistoin. Menojäännöspoisto tehdään kaikkien koneiden ja laitteiden yhteenlasketusta hankintamenosta. Poisto voi olla vuodessa enintään 25 prosenttia menojäännöksestä (EVL 360/1968 3:30.2-3 §) ja se voidaan aloittaa jo sinä verovuonna, jolloin omaisuus on otettu käyttöön. (Koponen 2013, 66.) Poiston voi myös jättää kokonaan vaatimatta tai se voi olla pienempi kuin 25 prosenttia. Näin voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun aiemmilta verovuosilta vahvistetut tappiot ovat vanhenemassa. (Salin 2009, 4.) Jos kuitenkin yrityksellä on esimerkiksi useampi laite, joissa on erimittaiset arvioidut taloudelliset käyttöajat, täytyy eri laitteille tehdä erilliset poistosuunnitelmat (KILA 2007, hakupäivä 24.9.2013).

ESIMERKKI 4.

lismelainen toiminimiyrittäjä ostaa uuden tietokoneen ja monitoimilaitteen yhteensä 7 000 eurolla. Yrittäjä laskee taloudelliseksi pitoajaksi neljä

vuotta ja tekee neljän vuoden poistosuunnitelman. Yrittäjä valitsee joko tasapoiston tai menojäännöspoiston.

TAULUKKO 2. Esimerkki 4:n poistosuunnitelma

Vuosi	Tasapoisto	Menojäännöspoisto 25 %
1	1 750	$25 \% \times 7\,000 = 1\,750$
2	1 750	$25 \% \times (7\,000 - 1\,750) = 1\,313$
3	1 750	$25 \% \times (5\,250 - 1\,313) = 984$
4	1 750	$25 \% \times (3\,937 - 984) = 738$
Jäännösarvo	0	2 215

Tasapoistolla tehtynä menojäännös on 0 euroa. Jos käytetään menojäännöspoistoa, menojäännökseksi jää 2 215 euroa. Koska tietokone ja monitoimilaite uusitaan neljän vuoden jälkeen, täytyy menojäännös 2 215 euroa poistaa kirjanpidossa kerralla, jotta taseeseen ei jää käyttämätöntä kalustoa.

Koska tietokoneen käypä arvo on verovuoden päättyessä 0 euroa eli pienempi kuin menojäännös, voidaan menojäännöksestä tehdä verotuksessa lisäpoisto, joka alentaa menojäännöksen käypään arvoon (EVL 360/1968 3:32.1 §).

EVL:ssä on säädetty maksimipoistomääristä. Taulukosta 3 voidaan nähdä eri käyttöomaisuudelle kuuluvat maksimipoistot. Lähes kaikissa käyttöomaisuusryhmissä on määritetty tietty maksimiprosentti. Kuitenkin esimerkiksi ammattikäytössä olevista autoista käyttöönottovuonna voidaan poistaa 25 %, kahtena seuraavana vuonna 20 % ja seuraavina vuosina 15 %. Ammattikäytössä oleva auto on esimerkiksi taksi. Lyhytaikaiset hyödykkeet tarkoittavat sellaisia hyödykkeitä, joiden todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta. Pienhankinnat tarkoittavat taas sellaisia hankintoja, joiden hankintameno on

enintään 850 euroa. Tällaiset hyödykkeet ja hankinnat voidaan poistaa kokonaan käyttöönottovuonna. (EVL 360/1968 3:30-39 §.)

TAULUKKO 3. EVL:n mukaiset maksimipoistot

Käyttöomaisuus	Maksimipoisto
Koneet, kalusto ja muu irtaimisto	25 %
Lyhytaikaiset hyödykkeet/pienhankinnat	Kokonaan kuluksi käyttöönottovuonna
Rakennuksen ainesosat, mm. hissit, liedet, jää- ja pakastekaapit, ilmastointilaitteet	25 %
Ammattikäytössä oleva auto	25 % (käyttöönottovuonna), 20 % (kaksi seuraava vuotta), 15 % (lopun vuodet)
Vesialukset	25 %
Muun kuin elinkeinotoiminnan välittömässä käytössä oleva vesialus	10 %
Myymäla-, varasto-, tehdas-, työpaja-, talous-, voima-asemarakennus yms.	7 %
Asuin- ja toimistorakennus	4 %
Polttoainesäiliöt ja happosäiliöt	20 %
Puusta rakennettu kevyt rakennelma	20 %
Tutkimusrakennus/-rakennelma	20 %
Väestönsuoja	25 %
Patentti tai muu aineeton oikeus	10 %
Soran- ja hiekanottoaikka, kaivos, kivilouhos, turvesuo yms.	Käytettyä ainesosamäärää vastaava osa
Rautatiet, sillat, laiturit, padat ja altaat	40 vuotta, esim. tasapoistot

4 TOIMINIMEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU

Jokaiselta tilikaudelta laaditaan tilinpäätös, joka sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja kaikista edellä mainituista liitetiedot. Näillä kuvataan tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa, tuloksen muodostumista sekä selvitystä varojen hankinnasta ja niiden käytöstä. (KPL 1336/1997 3:1.1-5 §.)

Tilikauden pituus on yleensä 12 kuukautta. Toiminnan alkaessa tai loppuessa tilikausi voi olla pidempikin, mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta. (KPL 1336/1997 1:4.1 §.) Tilinpäätöksen täytyy valmistua viimeistään neljän kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. KILA voi myöntää erityisistä syistä tilinpäätökselle jatkoaikaa, käytännössä kuitenkin vain enintään kuukauden. (Lindfors 2011, 94.)

Yrityksen ollessa pieni kirjanpitovelvollinen rahoituslaskelman ja toimintakertomuksen laatiminen on vapaaehtoista. Lisäksi liitetietojen määrässä on helppouksia. Yritys katsotaan pieneksi kirjanpitovelvolliseksi, jos päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella enintään yksi seuraavista ehdoista täyttyy:

- liikevaihto on vähintään 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma on vähintään 3 650 000 euroa tai
- palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (KPL 1336/1997 3:9.2 §; Lindfors 2011, 93.)

Tilinpäätöksellä ja verotuksella on läheinen yhteys, joka johtuu esimerkiksi siitä, että kirjanpidon ja tilinpäätöksen tietoja käytetään apuna veroilmoituksessa, verotuksen toimittamisessa ja tarkastamisessa. On kuitenkin otettava huomioon, että esimerkiksi tilinpäätöksen osoittama voitto ja verotettava voitto eivät ole yleensä samansuuruisia. (Leppiniemi & Walden 2010, 18.)

Kuviosta 4 voidaan huomata, mitä lisäyksiä kirjanpidon voittoon tehdään, jotta tulokseksi saadaan verotettava tulos. Veronalaisia eriä, jotka eivät ole kirjanpi-

dossa tuotoissa, on esimerkiksi kirjanpidosta poisjääneet tuloerät. Verovapaa erä, joka on kirjanpidon tuotoissa, on esimerkiksi yksityisen liikkeenharjoittajan saama verovapaa osuus osingosta. (Tilisanomat 2005, hakupäivä 7.10.2013.) Sellaiset vähennyskelvottomat erät, jotka kuuluvat kirjanpidon kuluihin, ovat esimerkiksi puolet edustusmenoista (EVL 2:8.14 §) ja sakot tai muut sanktioluonteiset maksuseuraamukset (EVL 2:16.6 §). Vähennyskelpoisia erä, jotka eivät ole kirjanpidon kuluissa, ovat taas esimerkiksi matka- ja ajoneuvokulut (Veronmaksajat 2013a, hakupäivä 22.10.2013).

Kirjanpidon voitto + Veronalaiset erät, jotka eivät ole kirjanpidon tuotoissa – Verovapaat erät, jotka ovat kirjanpidon tuotoissa + Vähennyskelvottomat erät, jotka ovat kirjanpidon kuluissa <u>– Vähennyskelpoiset erät, jotka eivät ole kirjanpidon kuluissa</u> = Verotettava voitto

KUVIO 4. Verotettavan tulon selvittäminen kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä (Leppiniemi & Walden 2010, 48)

4.1 Tilinpäätössuunnittelu tilikauden aikana

Tilinpäätökseen valmistaudutaan koko tilikauden ajan hoitamalla kirjanpitoa järjestelmällisesti. Tilikauden aikaisen kirjanpidon perusteella pyritään seuraamaan koko ajan talouden kehitystä ja ennakoimaan edessä olevaa tilinpäätöstä. Tilikauden aikaista kirjanpitoa ei tarvitse tehdä suoriteperusteisesti. Jos tulosta ja taloudellista aseman kehittymistä halutaan seurata kuukausitasolla, suoriteperusteisuus on edellytys, jotta saadaan ajantasaista tietoa. Jos kirjanpito pidetään tilikauden aikana mahdollisimman ajantasaisena, tilinpäätöksen ei pitäisi tuoda mukanaan yllättäviä erä. (Lindfors 2009, 13, 17.)

4.1.1 Jaksotukset

Kun olennaiset jaksotukset tehdään kuukausittain, voidaan kuukausiraporteista saada mahdollisimman oikea kuva sen hetkisestä tilanteesta. Jaksotuksia voidaan tehdä esimerkiksi tuotoista sopimuskauden aikana, lomapalkkavelasta ja sosiaalikulusta sekä liiketoiminnan muista kuluista. (Lindfors 2009, 13-16.)

Esimerkiksi ohjelmistoja myyvä yritys laskuttaa asiakastaan 2 400 euronan ohjelmiston käyttöoikeudesta ajalta 1.11.–31.10. Asiakas maksaa koko laskun heti marraskuun alussa. Yrityksen tilinpäätöksessä 31.12. marras-joulukuun käyttömaksut (400 euroa) esitetään liikevaihdossa. Loput 2 000 euroa esitetään siirtovelossa taseessa. Vaihtoehtoisesti yritys voi jaksottaa liikevaihtonsa kuukausittain. Tällöin se kirjaisi marraskuussa 200 euroa liikevaihdoksi ja loput ennakkomaksuiksi. Tällöin ennakkomaksuja puretaan joka kuukausi kirjaamalla kuukausiosuus sen kuukauden liikevaihdoksi. (em., 13.)

Palkkoihin liittyvät sosiaalikulut ja lomapalkkavelka olisi hyvä kirjata kirjanpitoon joka kuukausi. Jos esimerkiksi henkilöstön määrä on kasvanut ja palkat nousseet, saattaa lomapalkkavelan ja siihen liittyvien sosiaalikulujen muutoksen kirjaaminen lisätä kuluja huomattavasti. Lomapalkkavelan suuruus saadaan usein palkanlaskennasta. Kun sen muutos kirjataan joka kuukausi, henkilöstökulut ovat yleensä pienemmät niinä kuukausina, jolloin lomat on pääasiallisesti pidetty. (em., 14.)

Liiketoiminnan muissa kuluissa voi olla sellaisia kuluja, joista saadaan lasku koskien pidempää ajanjaksoa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi vakuutusmaksut ja koneiden vuokrat. Jos esimerkiksi yritys vakuutusmaksu on 3 000 euroa ajalta 1.11.–31.10., jaksotetaan lasku viimeistään tilinpäätöksessä 31.12. Jaksotus tapahtuu siten, että tilikauden kuluina esitetään 500 euroa ja seuraavalle tilikaudelle kuuluva osuus (2 500 euroa) vakuutusmaksusta esitetään siirtosäämisissä. Jos yritys haluaa jaksottaa kulut kuukausittain, se kirjaa vakuutuskauden ensimmäisenä kuukautena 250 euroa vakuutusmaksuiksi ja loput siir-

tosaamisiin. Tämän jälkeen kuluksi kirjataan joka kuukausi 250 euroa vakuutuskauden loppuun. (Lindfors 2009, 16.)

Myös varaston muutoksen kirjaaminen joka kuukausi antaa tiedon materiaalikuluista suhteessa myyntiin. Jos varaston muutosta ei kirjata, saattaa tuloslaskelmasta laskettu myyntikate olla negatiivinen. Myös poistot voi tehdä kuukausittain, jos tulosta halutaan seurata jo tilikaudella. Lisäksi velkaisen yrityksen kannattaa jaksottaa korkokulut kuukausittain, jotta nähdään niiden vaikutus tulokseen. (em.)

Juoksevassa kirjanpidossa kassa- ja pankkitilit täytyy täsmäyttää kuukausittain. Reskontrien saldot täsmäytetään pääkirjan saldoihin ja velkatilien saldot, kuten ennakonpidätys- ja arvonnlisäverovelat, täsmätään Verohallinnolle annettuihin tietoihin. Yrityksen tase-erittelyitä on hyvä seurata kuukausittain. Niistä voidaan huomata esimerkiksi siirtosaamisissa ja –veloissa olevan edelliseen tilinpäätökseen tehtyjä jaksotuksia, jotka täytyy purkaa seuraavalla kaudella. Jos ei esimerkiksi muisteta, että edellisellä tilikaudella on jo kirjattu 3 000 euron lasku siirtosaamisiin, saatetaan lasku kirjata huomaamatta uudestaan. Kun laaditaan tilinpäätöstä ja huomataan aiemmin kirjatun laskun olevan purkamatta, se joudutaan korjaamaan. Oikaisun jälkeen tulos heikkenee 3 000 euroa. (em., 17.)

Jos yritykselle ei tehdä jaksotuksia kuukausitasolla, kannattaa välitilinpäätös tehdä hyvissä ajoin ennen lopullista tilinpäätöstä. Sen perusteella voidaan ennakoida, millainen lopullinen tilinpäätös on. Vaikka jaksotukset olisikin tehty kuukausittain, välitilinpäätöksestä on hyvä käydä jaksotukset läpi ja tarkistaa tuoko se mukanaan uusia kirjauksia. Myös poistot kannattaa tehdä välitilinpäätökseen saakka. Välitilinpäätöksessä varmistetaan, että kokonaispoistot ovat tilikaudelta oikein. Välitilinpäätöksen aikaan kannattaa kirjata myös epätodennäköisiksi muuttuneet saamiset. Jos maksu saadaankin myöhemmin, luottotappiokirjaus voidaan oikaista. (em., 17–18.)

Verrattaessa verojaksotusta ennakkoveroihin, voidaan nähdä, onko yritykselle määrätty liian pienet tai suuret ennakkoerot. Tällöin voidaan varautua ennak-

koveron täydennysmaksuun tai hakea liian suuria veroja alennettavaksi. (Lindfors 2009, 18.)

Jos verovelvollinen vaatii, voidaan suurehkot korjausmenot katsoa hankintamenoksi (EVL 3:35 §). Ne käsitellään tilinpäätöksessä joko vuosikuluna tai ne aktivoidaan taseeseen, jolloin se lisää omaisuutta. Ne voivat lisätä esimerkiksi rakennuksen arvoa. (Kiinteistöalan Kustannus Ky 2012, hakupäivä 13.12.2013.)

4.1.2 Budjetointi tavoitetulokseen pääsemistä varten

Jos toimintaa halutaan suunnitella tarkkaan, yritykselle voidaan laatia tulosbudjetti ja tase-ennuste ennen tilikauden alkua. Tulosbudjetti kertoo yrityksen toimenpidesuunnitelmat pitkän tähtäimen tavoitteiden mukaisesti. Laatimalla tase-ennusteen, voidaan sitä hyödyntää ja käyttää apuna saamaan mahdollisimman vahva lopullinen tase. (em., 19.)

Tulosbudjetin toteutumista seurataan tilikauden aikana vertaamalla toteutuneita lukuja budjettilukuihin. Jos jokin luku poikkeaa suunnitelmista huomattavasti, ryhdytään nopeasti korjaaviin toimenpiteisiin. Yritys voi myös laatia tulosenusteen. Siinä on otettu huomioon siihenastinen kehitys sekä päätetyt toimenpiteet. (em.)

Jos tilikauden aikana budjetista huomataan, että tulos poikkeaa ennakoidusta tuloksesta, voidaan tehdä joitain toimenpiteitä. Yritys voi esimerkiksi toteuttaa suunniteltuja menoja vasta seuraavalla tilikaudella. Tällaisia menoja on esimerkiksi markkinointiin ja mainontaan liittyvät menot, jotka eivät ole välttämättömiä juuri tietyllä hetkellä. Jos taas tarvitaan esimerkiksi lisää tuottoja, voidaan toteuttaa esimerkiksi erilaisia myynti- tai alennuskampanjoita. Joissain tapauksessa verotettava tulo voi muodostua liian suureksi, jolloin voidaan siirtää toimituksia seuraavalle tilikaudelle. Myös investointien siirtäminen seuraavalle tilikaudelle vaikuttaa esimerkiksi tilikauden poistoihin. (em., 21–22.)

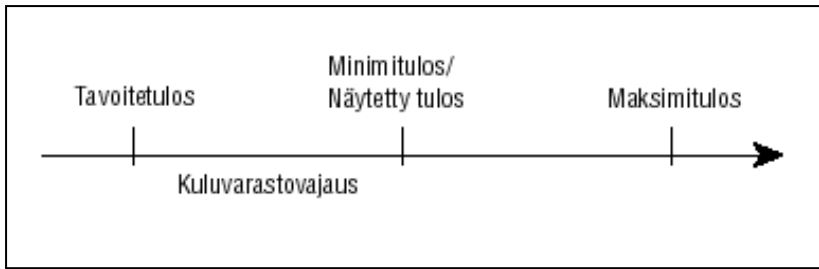
4.2 Tavoitetulos

Tilinpäätöksen tulostavoitteesta seuraa yleensä tarve näyttää tietty erotettava voitto. Tämä johtuu siitä, että kirjanpidon ja verotuksen tuloksilla on monia si-donnaisuuksia keskenään. Joissakin tapauksissa tilinpäätöksen tulostavoitetta joudutaan korottamaan verotettavan voiton tavoitteeksi. Tämä johtuu taas siitä, että kirjanpidossa on usein vähennyskelpoisia eriä, joita ei taas voi verotukses-sa vähentää. Tällaisia eriä on muun muassa sakkomaksut ja pakolliset varauk-set. Joskus myös tilinpäätöksen tulostavoitetta voidaan alentaa veronalaisen voiton tavoitteeksi, kun kirjanpidossa on tuloutettu verovapaita eriä. (Leppiniemi & Walden 2010, 313–314.)

Kun tilinpäätöstilanteessa laaditaan sellaista tilinpäätöstä, jossa päästään tulos-tavoitteeseen, voidaan menetellä tietyssä järjestyksessä. Yleensä tilinpäätösti-leille päätetään ensin sellaiset erät, joissa ei ole käytettävissä harkintavaltaa. Tällaisia ovat käytännössä rahoitusomaisuuden tilit, pääomatilit, tulotilit sekä lyhytvaikutteisten menojen tilit. Sen jälkeen kirjataan voittotavoite ja tarkastel-laan, kuinka paljon kuluja on mahdollista vielä kirjata. Toiminimiyrittäjälle merkit-tävä joustokohta on toimintavarausten tekeminen. Lisäksi mahdollista on jous-taa myös poistoissa. (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013.)

4.2.1 Kriittinen tilinpäätös

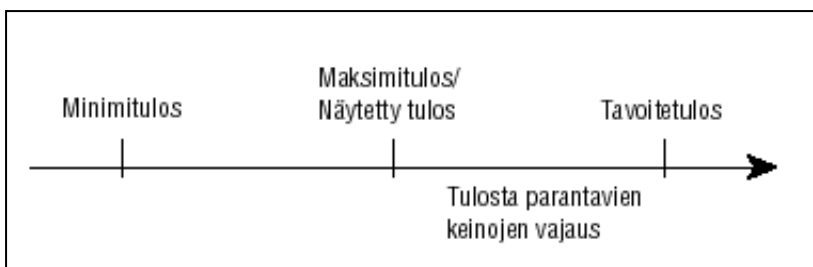
Jos tilinpäätöksessä ei ole riittävästi keinoja päästä tavoitetulokseen, tilinpää-töstilanne on kriittinen. Tällöin tulosta ei kyetä näyttämään niin suurena tai pie-nenä kuin halutaan. (Leppiniemi & Walden 2010, 335.) Jos esitettävä tulos on tavoiteltua suurempi, voidaan sitä kuvata kuvion 5 tavalla.

KUVIO 5. Kriittinen tilinpäätöstilanne: tavoitetta suurempi tulos (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013)

Kuviosta 5 voidaan huomata, että tilinpäätöstilanteessa maksimi- ja minimituloksen välillä on joustovaraa, mutta yritys haluaisi päästä pienempään tulokseen kuin minimitulos. Kun yritys on käyttänyt kaikki kulukirjausmahdollisuudet ja lykkää mahdollisten tulojen tulouttamista, tilinpäätös näyttää minimituloksen. Minimituloksen ja tavoitetuloksen erotus näyttää kuluvarastovajauksen. Se tarkoittaa sitä, mitä tulosvaikutteisia keinoja olisi vielä tarvittu pienentääkseen tulosta. (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013.)

Kuviosta 6 voidaan taas huomata tilanne, jossa kuluja kertyy tuloslaskelmaan haluttua enemmän. Tällöin kirjataan taseeseen ne menot, jotka on mahdollista aktivoida. Myös kaikki tuloutusmahdollisuudet käytettäisiin, mutta tuottoja on liian vähän. Tällöin tilinpäätöksessä puretaan varaukset ja jätetään harkinnanvaraiset poistot tekemättä. Yleensä tällaisessa tilanteessa minimitulos olisi tappiollinen. (em.)

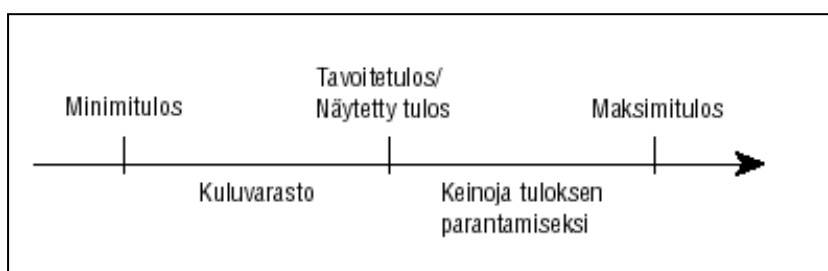

KUVIO 6. Kriittinen tilinpäätöstilanne: tavoitetta pienempi tulos (em.)

4.2.2 Ei-kriittinen tilinpäätös

Ei-kriittiseksi tilinpäätöstilanteeksi katsotaan sellainen tilanne, jos tavoitetulokseen päästään. Tällöin ei myöskään tarvitse välttämättä käyttää kaikkia tuloksenjärjestelykeinoja. Silloin yrittäjän täytyykin miettiä, mitä yksittäisiä keinoja kannattaa ottaa käyttöön tai kannattaako käyttää mitään. (Leppiniemi & Walden 2010, 335.)

Kuviossa 7 on esitetty ei-kriittinen tilinpäätöstilanne. Siinä tavoitetulos asettuu minimi- ja maksimituloksen väliin. Kuluvarastoa jää käyttämättä näytetyn tuloksen ja minimituloksen erotuksen verran. (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013.)

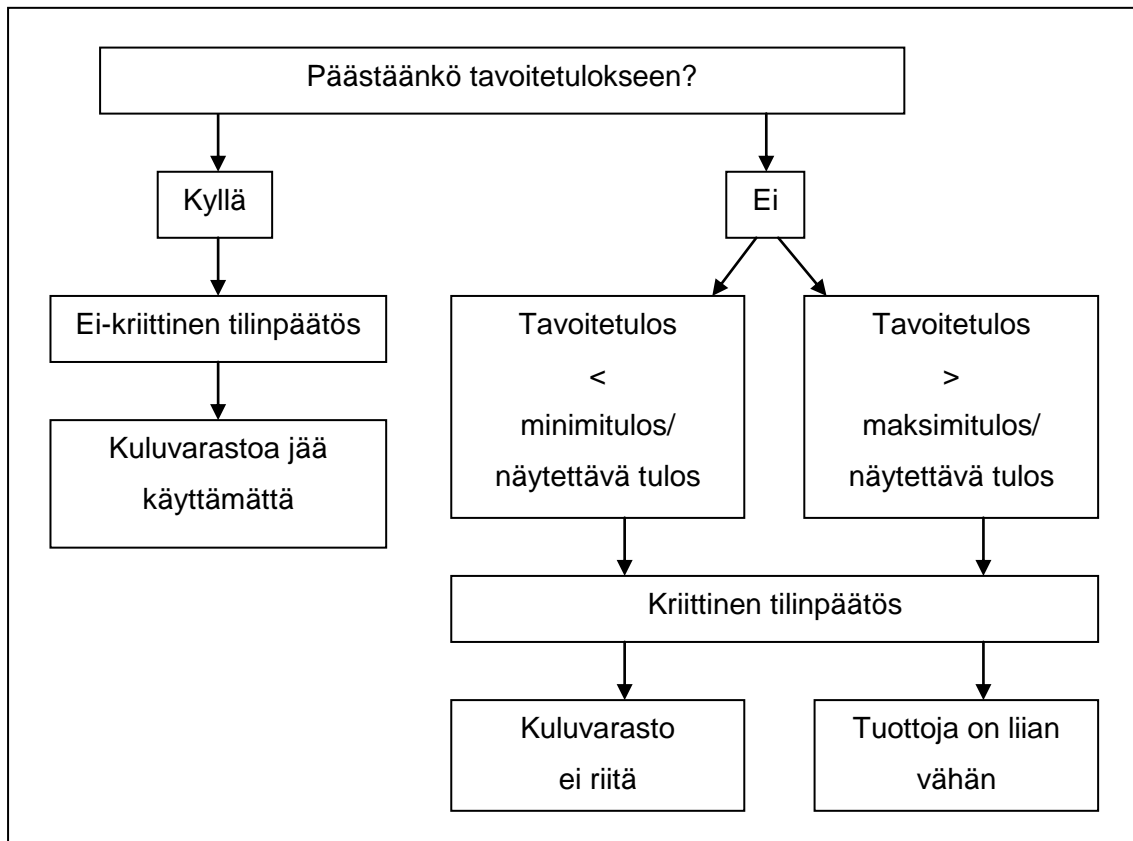

KUVIO 7. Ei-kriittinen tilinpäätöstilanne (em.)

Kun kyseessä on ei-kriittinen tilinpäätöstilanne, kulukirjausmahdollisuuksia on vähintään saman verran kuin yritys tarvitsee tavoitetulokseen pääsemiseksi. Osa menoista on yleensä tällaisessa tilanteessa sellaisia, että ne voitaisiin jättää kirjaamatta kuluiksi ja aktivoida. Ei-kriittiselle tilinpäätöstilanteelle on tavallista, että yrityksellä olisi käyttää keinoja myös tuloksen parantamiseen. Yleensä esimerkiksi poistoja on tehty, mutta niitä voitaisiin vielä suurentaa tai pienentää. (em.)

Kuviossa 8 on esitetty yhteenveto kriittisestä ja ei-kriittisestä tilinpäätöstilanteesta. Olennainen kysymys on, päästäänkö tilinpäätöksessä tavoitetulokseen. Jos siihen päästään, kyseessä on ei-kriittinen tilinpäätöstilanne. Tällöin kuluvarastoa

jää vielä käyttämättä. Jos taas tavoitetulokseen ei päästä, tilinpäätöstilanne on kriittinen. Kriittisen tilinpäätöstilanteen kohdalla tarkastellaan, jäikö tavoitetulos pienemmäksi kuin minimitulo vai onko se suurempi kuin maksimitulo. Jos se jää minimitulosta pienemmäksi, kuluvarasto ei ole ollut riittävä. Jos taas tavoitetulos on suurempi kuin maksimitulo, yrityksellä on tuottoja liian vähän.

KUVIO 8. Yhteenveto kriittisestä ja ei-kriittisestä tilinpäätöksestä

4.3 Kuluvarasto

Kuluvarasto tarkoittaa tilinpäätöksen laatijan käytössä olevan tuloksen laskemisen vaikuttamismahdollisuuksia. Tilikauden aikana kuluvarasto sisältää muun muassa mahdollisuuden aikaansaada tai lykätä liiketapahtumia. Tilinpäätöstilanteessa kuluvarastoa tarkasteltaessa, tilinpäätäjän harkintavalta ja vaikuttamismahdollisuudet ovat huomattavasti pienemmät kuin tilikauden aikana. Tämä

johtuu siitä, että suurin osa tuloista ja menoista on sellaisia, joiden tulouttamis- tai kuluksikirjaamisajankohdassa ei ole harkintamahdollisuutta. (Leppiniemi & Walden 2010, 333–334.)

Kirjanpidossa ja verotuksessa on myös kuluvaraston suhteen eroja. Yleensä kirjanpidollinen kuluvarasto on verotuksellista kuluvarastoa suurempi, koska kirjanpidossa on väljemmät tuloksenlaskentasäännöt. Toisaalta taas kirjanpidolliset säännökset voi asettaa tuloksen parantamisella rajoituksia, joita taas verolainsäädännössä ei ole. Tällainen tilanne voi esimerkiksi olla koneiden poistossa. Verotuksessa poistolle on säädelty maksimi, mutta ei kuitenkaan poistopakkoa. Kirjanpidossa on säädelty poistopakosta (KPL 1336/1997 5:5.1 §). (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013.)

Kuluvaraston syntymiseen on olemassa kolme erilaista tilannetta. Ensimmäinen tilanne on se, että kuluvarastoa puuttuu eikä sitä ole kohtuullisesti hankittavissa. Toinen mahdollisuus on, että yrityksellä on automaattisesti kuluvarastoa. Lisäksi on mahdollista, että yrityksellä ei ole kuluvarastoa, mutta sitä voidaan hankkia. Viimeisimmästä käytetään myös nimitystä potentiaalinen kuluvarasto. (em.)

Automaattiseksi kuluvarastoksi kutsutaan tilannetta, jolloin osa tuloksenjärjestelykeinoista syntyy automaattisesti (Leppiniemi & Walden 2010, 335). Se koostuu pääasiassa menoista, jotka on mahdollista aktivoida tai kirjata kuluksi sekä tuloista, jotka voidaan tulouttaa (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013).

Potentiaaliseksi kuluvarastoksi kutsutaan sitä, jos tuloksenjärjestelymahdollisuuksien käyttöön saaminen edellyttää toimenpiteitä. Tällöin yrityksen täytyy miettiä, kannattaako sen ryhtyä toimenpiteisiin, sillä se vaatii yleensä taloudellisia uhrauksia. (Leppiniemi & Walden 2010, 335.) Yritys voi hankkia esimerkiksi poistojen lisäämiseksi auton, joka olisi ilman verosyytä hankittu myöhemmin tai jätetty kokonaan hankkimatta (Juusela ym. 2013, hakupäivä 20.9.2013).

4.3.1 Poistoero

EVL 54 §:ssä sanotaan, että verovelvollinen ei saa vähentää poistoina suurempaa määrää kuin mitä hän on verovuonna ja aiemmin kirjanpidossa vähentänyt. Tällöin kirjanpidossa saadaan erityisestä syystä kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja. Verotukselliset ylipoistot on yksi tulossuunnitelman keino (KPL 1336/1997 5:12.1 §). Poistoeron muutos koostuu pääosin suunnitelman mukaisista ylittävistä ja alittavista poistoista. Kokonaispoistoksi nimitetään yhteissummaa suunnitelman mukaisista poistoista sekä poistoeron muutoksesta. (KILA 2007, hakupäivä 21.10.2013.)

Positiiviseksi poistoeroksi kutsutaan sitä, kun tavaran hankintamenosta tehdyt kokonaispoistot ovat hyödykkeen hankintamenosta tehtyjä suunnitelman mukaisia poistoja suuremmat. Tästä käytetään myös nimitystä ylipoisto. Negatiivista poistoeroa on taas se, kun tavaran hankintamenosta tehdyt kokonaispoistot ovat suunnitelman mukaisia poistoja pienemmät. Tästä käytetään nimitystä ali-poisto. (KILA 2007, hakupäivä 21.9.2013.) Esimerkistä 5 nähdään, kuinka ylipoiston määrä saadaan laskettua.

ESIMERKKI 5.

lisalmelaisen toiminimiyrittäjän tilinpäätöstä laadittaessa huomataan, että voidaan tehdä ylipoistoa. Oletetaan, että EVL-menojäännös on 20 000 euroa ja EVL-maksimipoisto on 25 % eli $25 \% \times 20\,000 = 5\,000$ euroa. Suunnitelman mukaista poistoa tehdään 2 000 euroa. Tällöin ylipoistoa voidaan tehdä $5\,000 - 2\,000 = 3\,000$ euroa. Kokonaispoistot eli suunnitelman mukainen poisto ja ylipoisto ovat siis yhteensä 5 000 euroa.

4.3.2 Toimintavaraus

Varaus tarkoittaa etukäteen tulosvaikutteisesti kirjattua menoa. Verovelvollinen voi vähentää varaukset kuluina, jos vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa (EVL 360/1968 4:54.1 §). Varauksia ovat esimerkiksi toiminta-, jälleenhankinta- ja takuuvaraus. (Koponen 2013, 77–80.)

Verovuonna tehdyn toimintavarauksen saa vähentää verovuonna yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja. Kuluvana verovuonna ja aiemmin tehtyjen purkamattomien toimintavarausten yhteismäärä saa olla kuitenkin enintään 30 prosenttia tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. (EVL 360/1968 4:46a.1 §.)

Jotta varausta voidaan kasvattaa, täytyy myös palkkojen kokonaismäärä kasvaa. Jos palkat taas pienenevät, joudutaan usein myös purkamaan varaus. Palkkaa ei myöskään lueta varauspohjaan, jos palkkaan ei liity veron ennakonpidätysvelvollisuutta. (Koponen 2013, 78.) Esimerkissä 6 on esitetty, kuinka toimintavarauksen maksimimäärä lasketaan.

ESIMERKKI 6.

lisämelaisen toiminimiyrittäjän tilinpäätöstä laadittaessa huomataan, että ylipoiston jälkeen kuluja tarvitaan vielä 2 000 euroa, jotta päästään tavoitetulokseen. Koska toimintavarausta ei ole aiemmin tehty, voidaan toimintavarausta tehdä nyt enimmäismäärää vastaava osa. Oletetaan, että palkkoja on maksettu edeltäneenä 12 kuukautena 40 000 euroa. Toimintavarausta voidaan tehdä siis enintään 30 % eli $30 \% \times 40\,000 = 12\,000$ euroa. Toimintavarausta tehdään tarvittava 2 000 euroa. Loput summasta eli $12\,000 - 2\,000 = 10\,000$ euroa jää kuluvarastoksi.

Yrittäjä voi hyvänä vuonna tehdä varauksen tai lisätä sitä maksimimäärään ja taas huonona vuonna purkaa sen. Tällöin toimintavaraus on tulossuunnittelun keino. Toiminimiyrittäjän toimintavaraus purkautuu eli tuloutuu, jos elinkeinotoiminta lopetetaan tai elinkeinotoimintaa harjoitetaan toimintamuodon muutoksen jälkeen osakeyhtiömuodossa. Kun toimintavaraus purkautuu, se katsotaan sen verovuoden tuloksi, jona toiminta loppui tai muutos tapahtui. (em.)

4.4 Esimerkkiyrityksen tilinpäätössuunnittelu

Liitteessä 1 on laadittu esimerkki kuvitellusta toiminimiyrittäjän tilinpäätöksestä. Esimerkin laatimisessa on käytetty apuna Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu

-kirjan tehtäviä (Tomperi 2013, 250–251). Tilinpäätös on yksinkertaistettu, jotta se olisi mahdollisimman selkeä. Lisäksi jokainen vaihe on merkitty omalla värillä, jotta lukija voi tarkastella esimerkkiä vaiheittain. Jokaisen vaiheen loppuun on lisätty väri, jolla se on merkitty liitteessä olevaan tilinpäätökseen.

ESIMERKKI 7.

Toiminimiyrittäjän tilinpäätöksen laatimista varten on esitetty jäännöstase.

Lisäksi tiedossa on seuraavat asiat:

- Verotettavan tulon tavoite on 1,2-kertainen pääomatulo-osuuden määrästä
- Pääomatulo-osuuden laskentaperuste on 28 000 euroa
- Pääomatulo-osuus on 20 %
- Ansiotulo-osuuden verokannaksi oletetaan selkeyden vuoksi 35 %
- Varaston hankintameno on 26 000 euroa
- Suunnitelman mukainen poisto kalustosta on 4 000 euroa
- EVL-menojäännös kalustosta on 23 000 euroa ja maksimipoisto 25 %
- Vähennyskelvottomia menoja ovat vain verot
- Kaikki maksetut palkat ovat tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana ennakonpidätyksen alaisia

Aluksi päätetään tilit, joihin ei ole käytettävissä harkintavaltaa. Tasetilille päätetään rahat ja saamiset, oma pääoma sekä ostovelat. Tulostilille päätetään myynnit, vuokratulot, ostot, palkat, vuokramenot, muut menot sekä korkomenot. Oletetaan, että maksetut palkat ovat samansuuruiset kuin kirjanpidossa. (Merkitty esimerkkiin sinisellä.)

Seuraavaksi tehdään kalustosta suunnitelman mukainen poisto, joka on 4 000 euroa. Kalusto-tili päätetään tasetilille ja poistot-tili päätetään tulostilille. Samalla kirjataan myös varaston muutos. Varaston hankintameno on tilinpäätöshetkellä 26 000 euroa, joten se päätetään tasetilille. Varaston

muutokseen kirjataan 1 000 euroa varaston lisäystä, joka päätetään tulos-tilille. (Merkitty esimerkkiin vihreällä.)

Verotettavan tulon tavoite on siis $1,2 \times 5\,600 = 6\,720$ euroa. Tämän jäl-keen lasketaan verojen määrä. Pääomatulo-osuuden laskentaperuste on 28 000 euroa, josta pääomatulona verotetaan 20 % eli 5 600 euroa. Tästä verot ovat $30\% \times 5\,600 = 1\,680$ euroa. Loput verotetaan ansiotulona eli $6\,720 - 5\,600 = 1\,120$ euroa. Ansiotulosta veroa menee $35\% \times 1\,120 = 392$ euroa. Veroja maksetaan siis yhteensä 2 072 euroa. Ennakkoveroa on maksettu jo 2 000 euroa, joten verot-tilille kirjataan lisää veroja 72 euroa. Vastakirjaus tehdään siirtovelat-tilille, joka päätetään taseeseen. Tällöin tulostilille päätetään veroja 2 072 euroa. Verojen jälkeen lopulliseksi tulokseksi saadaan $6\,720 - 2\,072 = 4\,648$ euroa. (Merkitty esimerkkiin keltaisel-la.)

Tässä välissä lasketaan, kuinka paljon kuluja voidaan vielä lisätä, jotta päästään tavoitetulokseen. Tuotot eli myynnit ja vuokratulot ovat yhteensä 217 700 euroa. Siitä vähennetään kulut, joita ovat ostot, palkat, vuokra-menot ja muut menot, 205 700 euroa, poistot 3 000 euroa ja lisätään va-raston muutos 1 000 euroa. Tällöin tulokseksi saadaan 10 000 euroa. Tä-mä tarkoittaa sitä, että kuluja mahtuu vielä tuloksen ja verotettavan tulon tavoitteen erotus eli $10\,000 - 6\,720 = 3\,280$ euroa.

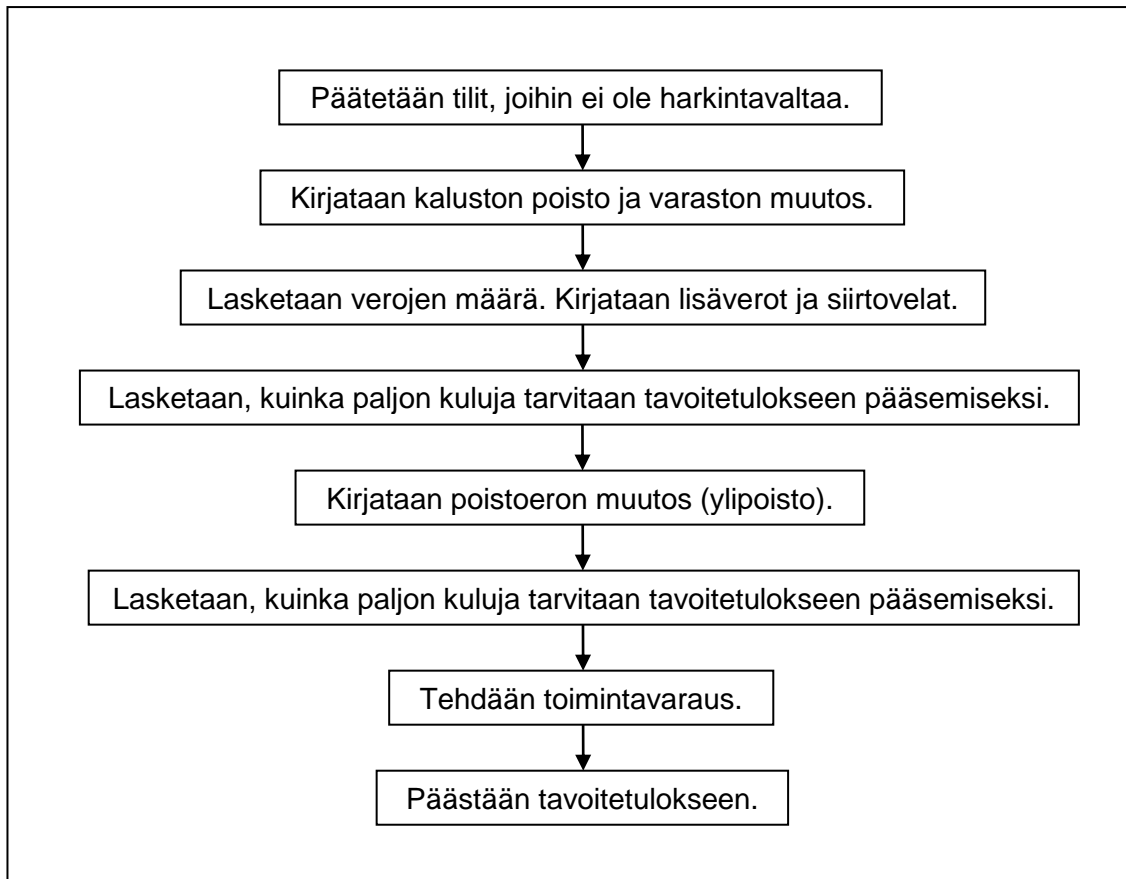
Seuraavaksi tarkastellaan, voidaanko kalustosta tehdä ylipoistoa, jotta saadaan lisää kuluja. EVL-maksimipoisto on 25 % menojäännöksestä, jo-ka on 23 000 euroa. Eli maksimipoiston määrä on $25\% \times 23\,000 = 5\,750$ euroa. Suunnitelman mukaista poistoa on tehty 3 000 euroa. Tällöin yli-poistoa voidaan kirjata 2 750 euroa. Poistoeroa ei ole kertynyt aiemmin. Ylipoisto kirjataan tileille poistoeron muutos ja kertynyt poistoero. Pois-toeron muutos päätetään tulostilille ja poistoero tasetilille. (Merkitty esi-merkkiin oranssilla.)

Ennen ylipoiston kirjaamista kuluja mahtui 3 280 euroa. Koska ylipoistoa tehtiin 2 750 euroa, mahtuu kuluja tässä vaiheessa vielä $3\,280 - 2\,750 = 530$ euroa. Viimeisenä keinona kulujen saamiseksi voidaan käyttää toimintavarausta. Palkkoja on maksettu 41 000 euroa, joten maksimi toimintavaraus on tällöin 30 % eli 12 300 euroa. Varausta voidaan tehdä siis kokonaan tarvittava 530 euroa, jolloin summa kirjataan vapaaehtoisten varausten muutos- ja toimintavaraus-tileille. Vapaaehtoisten varausten muutos päätetään tulostilille ja toimintavaraus tasetilille. (Merkitty esimerkkiin harmaalla.)

Esimerkissä päästiin siis haluttuun tavoitetulokseen. Tästä johtuen tilinpäätös on ei-kriittinen. Koska toimintavarauksen maksimimäärä oli 12 300 euroa ja aiemmin toimintavarausta ei ollut tehty, jäi kuluvarastoa $12\,300 - 530 = 11\,770$ euroa.

Pienin mahdollinen näytettävä verotettava tulos on verotettava tulos - kuluvarasto eli $6\,720 - 11\,770 = -5\,050$ eli tulos on tappiota. Suurin verotettava tulos olisi verotettava tulos $6\,720 +$ tehty toimintavaraus $530 +$ ylipoisto $2\,750 = 10\,000$ euroa. Suurin mahdollinen tilikauden tulos on $10\,000 -$ verot pääomatuloista $1\,680 -$ verot ansiotuloista $392 = 7\,928$ euroa. Oikea tulos on sama kuin suurin mahdollinen tilikauden tulos.

Seuraavalla sivulla olevasta kuvioista voidaan nähdä esimerkki 7:n tilinpäätösuunnittelu vaiheittain (kuvio 9). Toiminimen tilinpäätösuunnittelu etenee lähes aina samalla tavalla, mutta joissain tapauksissa voidaan joutua esimerkiksi kirjaamaan ylipoiston sijaan alipoistoa tai toimintavarausta ei voida välttämättä tehdä. Jokainen tilinpäätösuunnittelu on siis kuitenkin yrityskohtainen.

KUVIO 9. Esimerkkiyrityksen tilinpäätössuunnittelun vaiheet

5 OPPAAN LAATIMINEN

Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu konkreettinen tuotos, joka tässä opinnäytetyössä on opas tilitoimistolle. Työn empiirinen osa eli opas laaditaan teoreettisen osan jälkeen. Opas laaditaan opinnäytetyön teoriaosuuden perusteella ja oppaassa otetaan esille tärkeimmät ja tarpeellisimmat kohdat juuri toimeksiantajaa ajatellen. Opas on liitteenä 2.

5.1 Suunnittelu

Koska opas tehdään toimeksiantajayritykselle, otetaan siinä erityisesti huomioon yrityksen toiveet ja tarpeet. Toiminimiyrittäjät tekevät yleensä suunnitelman mukaiset vuosittaiset poistot valmiiksi jo EVL:n sallimien maksimimäärien mukaan, joten ylipoistoja tehdään harvoin. Toimeksiantajan toiveesta poistoerot otetaan kuitenkin oppaassa esille yksityiskohtaisesti.

Oppaassa ei oteta esille kaikista yksityiskohtaisimpia asioita, esimerkiksi ansiotai pääomatuloverojen laskentaa. Oppaassa ei myöskään esitellä erikseen, mikä on toiminimi. Asiasisällöltään on keskitytty ainoastaan vero- ja tilinpäätössuunnitteluun.

Oppaasta pyritään tekemään noin 20–25 sivun mittainen, jotta lukijalla säilyy mielenkiinto sitä lukiessaan. Oppaaseen on suunniteltu pidempi esimerkki, jossa otetaan esille jo verosuunnittelua ja jatketaan tilinpäätössuunnitteluun. Esimerkissä on kyseessä toimeksiantajan todellinen asiakas, jonka tilinpäätöstä olen tutkinut ja sen pohjalta esittänyt mahdollisia keinoja pienentää maksettavaksi tulleita veroja.

Oppaan ulkonäöstä ja rakenteesta pyritään tekemään mahdollisimman selkeä. Tämän vuoksi tekstiä havainnollistetaan kuvioilla ja esimerkeillä. Lisäksi tekstikappaleet pyritään pitämään lyhyinä ja yksinkertaisina, jotta lukeminen olisi

mahdollisimman miellyttävää. Graafista ilmettä luodaan kohtuullisella värien käytöllä sekä kuvioiden ja taulukoiden avulla.

5.2 Toteutus

Oppaan toteutus aloitettiin siitä, mitä asioita siihen kannattaa ottaa esille. Opin- näytetyön sisällyksen pohjalta tehtiin alustava oppaan sisällys. Se auttoi tarkas- telussa, kuinka paljon tekstiä tulisi olemaan ja mitä kannattaa jättää pois. Kun sisällys oli hahmoteltu alustavaan muotoon, lähetin sen sähköpostitse toimek- siantajalle. Toimeksiantajan mielestä sisällyksessä oli kaikki tarpeelliset asiat eikä siihen tarvinnut tehdä muutoksia.

Ensimmäisessä luvussa lukijalle on kerrottu, että opas on tehty opinnäytetyönä. Lisäksi siinä on mainittu pääpiirteittäin oppaan sisällys, jotta lukijalle muodostuu käsitys oppaan sisällöstä.

Oppaan toisessa luvussa on otettu esille muutaman kunnan kunnallis- ja kirkol- lisveroprosentit. Nämä kunnat ovat Iisalmi, Kiuruvesi, Vieremä ja Sonkajärvi. Tilitoimistolla on eniten asiakkaita näistä kunnista, joten niiden prosentit ovat helposti saatavilla esimerkiksi veroja laskettaessa. Lisäksi samassa luvussa on pääomatuloprosentit ja valtion tuloveroasteikko. Tällöin alussa on kaikki tär- keimmät prosentit, joita tarvitaan laskettaessa yritykselle veroja.

Oppaassa on kolme pääotsikkoa liittyen vero- ja tilinpäätössuunnittelun teori- aan: toiminimen verosuunnittelu, toiminimen tilinpäätössuunnittelu tilikauden aikana sekä toiminimen tilinpäätössuunnittelu tilinpäätöstilanteessa. Toimek- siantajaa kiinnosti erityisesti se, kuinka tilinpäätökseen voisi valmistua jo tilikau- den aikana. Tästä syystä tilinpäätössuunnittelu on jaettu kahden eri pääotsikon alle.

Viimeisenä pääotsikkona on vielä esimerkkiyrityksen vero- ja tilinpäätössuunnit- telu. Siinä tarkastellaan aluksi keinoja, miten verot voidaan minimoida. Lopuksi on myös muutama ehdotus, mitä olisi voitu tehdä jo ennen tilinpäätöstä, jotta

suurten verojen määrä olisi voitu ennakoida. Tämä kohta koskee kuitenkin vain juuri kyseisen yrityksen tilannetta. Siitä on kuitenkin apua, jos toisella asiakkaalla on samanlainen tilanne.

Oppaan lopussa on lähdeluettelo. Lähteinä käytettyihin lakeihin ja internet-sivustoihin on lisätty suora linkki. Tällöin lukija voi tarvittaessa tarkastella alkuperäistä lähdettä helposti. Myös sisällys on linkitetty tekstiin, jotta tietokoneella luettaessa päästään haluttuun kohtaan suoraan.

Vaikka kaikki oppaassa olevat tiedot on saatavilla laista ja alan kirjallisuudesta, ei niitä ole kuitenkaan koottu yhdeksi oppaaksi. Nyt asiat on esitetty loogisessa järjestyksessä, jolloin tilitoimistossa voidaan tehdä oppaan avulla asiakkaille vero- ja tilinpäätössuunnittelua. Tällöin asiat on helppo tarkistaa myös myöhemmin yhdestä teoksesta kuin etsiä tietoja eri lähteistä.

Oppaan kannessa on toimeksiantajan logo, joka kuvaa oppaan kuuluvan juuri toimeksiantajalle. Valmis opas on pituudeltaan 20 sivua. Oppaassa on useita eri kuvioita, jolloin se on helppolukuisempi ja miellyttävämpi. Vaikka opas annetaan toimeksiantajalle myös paperisena, heidän toiveensa oli saada se myös sähköisesti. Opas tallennetaankin pdf-muotoon ja lähetetään toimeksiantajalle sähköpostitse. Lisäksi oppaasta lähetetään myös word-tiedosto, jotta oppaan muokattavuus säilyy.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Uusia yrityksiä perustetaan jatkuvasti ja toiminimi on ollut suosittu yritysmuoto viime vuosina. Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin toiminimen verosuunnitteluun ja tilinpäätössuunnitteluun. Opinnäytetyön raporttiosaa voivat hyödyntää niin ammattilaiset kuin yksityiset henkilötkin. Jos lukija ei ole ammattilainen, voi opinnäytetyöstä saada uutta tietoa mielenkiintonsa mukaan. Tämä johtuu siitä, että asiat on esitetty yksityiskohtaisesti ja tällöin helposti ymmärrettävästi. Opasta on taas hyötyä erityisesti ammattilaiselle, sillä siinä on otettu esille olennaisimmat asiat liittyen vero- ja tilinpäätössuunnitteluun. Opas on kuitenkin toteutettu juuri toimeksiantajayrityksen tarpeiden mukaisesti.

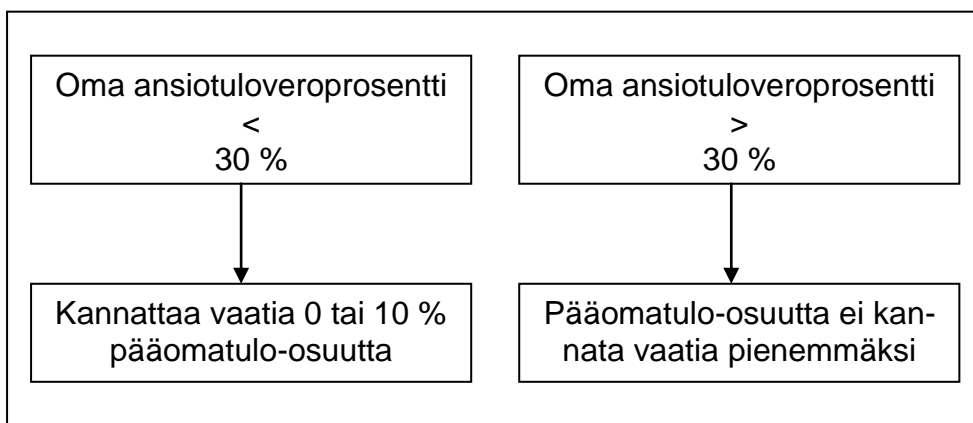
Työlle asetettiin alussa kolme kehittämiskysymystä. Kysymykset olivat seuraavat:

1. Mitä vaihtoehtoja toiminimen verotuksessa on?
2. Miten toiminimen verosuunnittelu toteutetaan ja mitä siinä täytyy ottaa huomioon?
3. Mitä keinoja toiminimen tilinpäätössuunnittelussa on?

Opinnäytetyössä löydettiin vastaus kaikkiin kehittämiskysymyksiin. Vastaukset täydentyivät työn edetessä. Ensimmäisen kysymyksen kohdalla etsittiin vaihtoehtoja, kuinka toiminimiyrittäjän tuloja verotetaan. Ensimmäisen kysymyksen vastausta täydennettiin toisella kysymyksellä. Verosuunnittelua on vaikea tehdä, jos ei tiedä perusteita toiminimen verotukseen liittyvistä piirteistä. Kolmas kysymys rajautui hieman eri aihealueeseen, tilinpäätössuunnitteluun. Kuitenkin tilinpäätössuunnitteluunkin liittyy se, kuinka verot saadaan minimoitua. Tällöin vastaukset siis tukivat toinen toisiaan. Kun kaikkiin kysymyksiin on löydetty vastaus, saadaan kattava kuva toiminimiyrityksen vero- ja tilinpäätössuunnittelusta kokonaisuudessaan.

Ensimmäiseen kysymykseen löydettiin vastaus luvussa 3. Toiminimen verotuksessa otetaan huomioon erikseen ansio- ja pääomatulot. Lisäksi niiden jakautuminen on olennaista. Lisäksi huomattiin, että toiminimiyrittäjä on yksityinen henkilö ja yrityksen verot maksetaan sen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että pääomatuloista maksetaan veroa valtiolle ja ansiotuloista valtion lisäksi myös kunnalle ja kirkolle.

Kolmannesta luvusta löytyy vastaus myös toiseen kysymykseen. Verosuunnitelu kannattaa aloittaa tarkastelemalla ja laskemalla, mitä pääomatulo-osuutta yrityksen kannattaa käyttää. Huomattiin, että pääomatulo-osuutta kannattaa vaatia alennettavaksi 0 tai 10 prosenttiin silloin, kun yrittäjän oma ansiotuloveroprosentti on alle 30 prosenttia (kuvio 10). Tällöin ansiotuloista verotetaan vähemmän kuin pääomatuloista eli joko 100 tai 90 prosenttia pääomatulo-osuuden laskentaperusteesta. Jos oma ansiotuloveroprosentti on taas yli 30 prosenttia, kannattaa verottaa mahdollisimman paljon pääomatuloista eli 20 prosenttia.

KUVIO 10. Pääomatulo-osuuden valinta

Toiminimen verosuunnittelussa täytyy lisäksi ottaa huomioon yrityksen nettovaurallisuus, vähennyskelpoiset menot, yksityiskulut ja -otot sekä poistot. Lisäksi verosuunnittelua tehdessä kannattaa miettiä, olisiko yrityksen verotettava tulo kannattavaa jakaa puolisoiden kesken, jotta verojen määrä olisi mahdollisim-

man pieni. Molemmilla puolisoista saattaa olla kuitenkin esimerkiksi muita palkkatuloja tai erilaisia henkilökohtaisia vähennyksiä. Myös nämä vaikuttavat siihen, kannattaako verotettavaa tuloa jakaa. Yrityksellä voi lisäksi olla esimerkiksi tavoitteena saada pääomatulona 30% verotettavasta tulosta ja ansiotulona loput. Tällöin joudutaan laskemaan myös tarkemmin, onko tulon jakaminen kannattavaa.

Luvussa 4 löydettiin vastaus kolmanteen kysymykseen. 4.1 otsikon alta löytyvät keinot, joita voidaan käyttää jo tilikauden aikana. Siinä huomataan, että tilinpäätössuunnittelua voidaan tehdä jo ennen varsinaista tilinpäätöstilannetta. Tähän olevia keinoja ovat erilaiset jaksotukset sekä budjetointi apuna tavoitetulokseen pääsemistä varten. 4.3 ja 4.4 luvuista saadaan vastaus siihen, mitä suunnittelukeinoja varsinaisessa tilinpäätöstilanteessa on. Varsinaisessa tilinpäätöstilanteessa toiminimiyrittäjä voi käyttää tuloksen suunnittelukeinoina poistoeroa ja toimintavarausta. Vielä niiden avulla voidaan saada maksettavia veroja pienemmäksi ja päästä tavoitetulokseen.

Kokonaisuudessaan voidaan huomata, että vero- ja tilinpäätössuunnittelussa ratkaisevat valinnat. Heti alussa voidaan valita edullisin pääomatulo-osuus ja myöhemmin voidaan valita, tehdäänkö ylipoistoa tai toimintavarausta. Yrityksen tulokseen ja tällöin myös verojen määrään voidaan siis vaikuttaa usealla eri tavalla. Koska valintaan vaikuttaa myös esimerkiksi yrittäjän henkilökohtaiset tulot, joudutaan jokaisen yrittäjän kohdalla miettimään käytettävät keinot henkilökohtaisesti. Vero- ja tilinpäätössuunnitteluun ei siis ole yhtä keinoa, jota voitaisiin soveltaa kaikkiin.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia Tilitoimisto Satamatilit Oy:lle hyödyllinen opas toiminimen vero- ja tilinpäätössuunnittelusta. Tuotoksena valmistui opas, johon on koottu tärkeimmät asiat juuri toimeksiantajayritys huomioon ottaen. Opinnäytetyön raporttiosaa voi hyödyntää kuka tahansa, joka on kiinnostunut toiminimen verotuksesta ja tilinpäätöksestä. Oppaasta saattaa olla apua myös muille taloushallinnon ammattilaisille, jotka haluavat syventää osaamistaan.

Koska opinnäytetyöni oli toiminnallinen työ, siinä ei ollut varsinaista tutkimusmenetelmää, vaikka joitakin konstruktivisen tutkimuksen piirteitä olikin. Opasta varten on kuitenkin haastateltu keskustelun ohella toimeksiantajaa, joten yhtenä työn kehittämismenetelmänä oli haastattelu. Tällöin opas on mahdollisimman käyttökelpoinen yritykselle, sillä se on räätälöity juuri heidän tarpeidensa mukaisesti.

Opinnäytetyön aiheen olisi voinut rajata pelkästään vero- tai tilinpäätössuunnitteluun. Toisaalta oppaaseen oli hyvä ottaa esille molemmista tärkeimpiä asioita ja tällöin ne olivat hyvä käsitellä myös teoriaosuudessa. Lisäksi molemmat aiheet olisivat jääneet yksittäisinä liian suppeiksi. Kuten johtopäätöksistä huomattiin, aiheet liittyvät toisiinsa, joten toisen poisjättäminen olisi rajannut kokonaisuutta suuresti. Tilinpäätössuunnittelussa voidaan huomata, että verot halutaan pienemmiksi ja tällöin avuksi tarvitaan myös verosuunnittelua. Jokaisen yrityksen on myös hyvä tietää, mitkä verosuunnittelun toimenpiteet vaikuttavat tilinpäätössuunnitteluun.

Opinnäytetyöprosessin alussa suunnitelmissa oli myös Excel-sovelluksen tekeminen. Siihen olisi tehty ainakin laskupohja nettovarallisuuden laskemista varten. Se jätettiin kuitenkin pois, kun asiasta keskusteltiin yhdessä toimeksiantajan kanssa ja he eivät kokeneet sitä tarpeelliseksi. Olen tehnyt aiemmin opintoihin kuuluvana projektina samalle toimeksiantajalle Excel-sovelluksen, jossa voidaan laskea kaikille eri yhtiömuodoille, mitä pääomatulo-osuutta yrityksen

kannattaa käyttää. Toimeksiantajan tarpeisiin tämä sovellus on riittävä. Nyt tässä opinnäytetyössä onkin perehdytty teoriassa siihen, miten pääoma- ja ansiotulot jaetaan keskenään ja missä suhteessa. Voikin ajatella, että opinnäytetyö ja aiemmin tehty projektityö tukevat toisiaan. Toimeksiantajayrityksellä ei ole ollut aiemmin tiedossa tarkkaa laskutapaa, miten kyseinen asia lasketaan, joten opinnäytetyö tuo myös ammatillista lisähyötyä toimeksiantajayritykselle.

Lisäksi alussa mietittiin, otetaanko työssä esille veroilmoitusten täyttöö. Se rajattiin kuitenkin myös pois, koska silloin opinnäytetyöstä olisi tullut liian laaja. Myöskään toimeksiantajalle kyseinen asia ei ollut välttämätön, sillä heillä on riittävät taidot veroilmoitusten täyttämiseen. Toisaalta opinnäytetyön olisi voinut tehdä pelkästään toiminimen verosuunnittelusta ja siihen liittyvistä veroilmoituksista. Se ei kuitenkaan olisi vastannut täysin toimeksiantajan tarpeita.

Oppaasta täytyi saada sopivan mittainen, jotta toimeksiantaja jaksaa perehtyä siihen. Siihen oli valittava tarkasti tärkeimmät asiat. Lisäksi oppaaseen ei kannattanut ottaa esille sellaisia asioita, joita toimeksiantajayrityksessä jo tiedettiin ja osattiin. Toimeksiantajan kanssa keskustelemalla löydettiin siihen parhaiten sopivat asiat. Vaikka jo opinnäytetyön raporttiosuus on rajattu ammattilaisen näkökulmaan, on opas rajattu siihen entistä tarkemmin.

Opinnäytetyön teoriaosassa olisin voinut perehtyä vielä tarkemmin vähennyskelpoisiin menoihin. Tarkempaan käsittelyyn otettiin kuitenkin vain toiminimelle olennaisimmat vähennyskelpoiset menot. Lisäksi esimerkiksi autoa käsiteltiin tarkemmin, sillä siihen liittyy erilaisia vähennyksiä, kuten lisävähennys. Toiminimiyrityksessä myös palkkojen maksamiseen liittyy rajoituksia.

Vaikka opinnäytetyö onkin jaettu teoria- ja empiriaosuuksiin, on työn teoria osassa otettu jo mukaan esimerkkitalanteita. Uskon, että se havainnollistaa ja helpottaa työn lukemista. Luulen, että esimerkiksi niin sanotulla vetoketjumallilla kirjoittamisesta työstä ei olisi tullut yhtä selkeä. Lisäksi on selkeämpi, että opas on tehty erikseen, jotta toimeksiantajan ei tarvitse perehtyä koko opinnäytetyön

raporttiin ellei itse halua. Myös yksittäisen tiedon etsiminen olisi työläämpää raporttiosasta.

Theseukseen tallennetuista opinnäytetöistä ei löytynyt ainakaan muutamalta viimeiseltä vuodelta vastaavaa työtä. Esimerkiksi osakeyhtiön verotuksesta on tehty opinnäytetöitä, mutta toiminimeen ei ole perehdytty vero- ja tilinpäätös-suunnittelun näkökulmasta.

Oman oppimisen näkökulmasta työ on ollut opettavainen. Olen saanut perehtyä verotukseen sekä tilinpäätökseen yksityiskohtaisesti. Lisäksi olen saanut syventää aiemmin opintojaksoilla oppimaani teoriaa. Erityisesti verotukselliset asiat ovat jatkuvasti ajankohtaisia, joten opinnäytetyön tekemisen myötä olen saanut ajankohtaista ja hyödyllistä tietoa. Jos lähtisin tulevaisuudessa perustamaan omaa yritystä, osaisin katsoa nyt opinnäytetyön teon jälkeen asiaa monella tapaa eri näkökulmasta kuin aiemmin. Erityisesti yrityksen verotuskäytäntö on selventynyt paljon. Lisäksi olen saanut hyvän tietopohjan sille, kuinka voi pyrkiä näyttämään pienempää verotettavaa tulosta, jos veroja halutaan minimoida. Lisäksi erityisesti oppaassa oleva esimerkkiyritys auttoi siihen, että tiedän jatkossa, kuinka yritystoimintaa kannattaa seurata koko tilikauden ajan.

Toimeksiantaja on valmiiseen oppaaseen tyytyväinen. Palautteen mukaan he voivat käyttää sitä hyödyksi tilitoimistossa muun muassa tilinpäätöksiä ja veroilmoituksia laadittaessa. Palautteesta käy ilmi myös se, että oppaan avulla Tilitoimisto Satamatilit Oy saa perinteisiin rutiineihin uusia näkökulmia ja innokkuutta kehittää palvelua asiakkaille. He uskovat uuden palvelun myötä asiakas-palvelun paranevan. Lisäksi työntekijät kokevat saavansa lisää innokkuutta verosuunnittelu-palvelun kehittämisessä.

Valmista työtä tarkastellessa huomataan, että yrityksen vero- ja tilinpäätös-suunnittelu on tärkeää koko tilikauden ajan. Jos veroja pyrkii minimoimaan vasta tilinpäätöstilanteessa, ei siihen ole enää niin paljon eri keinoja. On siis tärkeää, että tilitoimisto ennakoi asiakkaidensa tilanteita ympäri vuoden. Lisäksi on tärkeää tehdä laskelmia, mikä on kannattavinta yrittäjälle. Jos yrittäjä esimerkik-

si miettii, harjoittaako yritystoimintaa puolisonsa kanssa, kannattaa yritykselle tehdä henkilökohtaiset laskelmat. Sama koskee myös tilannetta, jolloin mietitään, mitä pääomatulo-osuutta yrityksen kannattaa käyttää. Tilitoimisto voi siis tehdä yrittäjälle laskelmia ja valita siten edullisimman tavan.

Tälle opinnäytetyölle jatkoa voisi tehdä muiden yhtiömuotojen vero- ja tilinpäätössuunnittelusta. Henkilöyhtiöiden käytännöt ovat melko samanlaisia kuin toimimissäänkin, mutta osakeyhtiössä on paljon eroavaisuuksia. Lisäksi jatkossa voisi kehittää oppaan, jossa on perehdytty pelkästään veroilmoituksiin ja niiden täyttämiseen. Siitä olisi varmasti apua niin ammattilaisille kuin yksityisille henkilöillekin. Tämän opinnäytetyön pohjalta olisi myös mahdollista tuottaa uusi palvelu. Jatkotyönä voisi siis hinnoitella vero- ja tilinpäätössuunnittelupalvelun yritykselle. Lisäksi palveluita voisi määritellä tarkemmin, sillä tässä työssä on perehdytty vain verotukseen ja tilinpäätökseen kokonaisuutena.

LÄHTEET

Agronet. 2013. Pääoma- ja ansiotulot. Hakupäivä 21.10.2013
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/agronet/Tilanjohtaminen/Verosuunnittelu/Paaoma_ansiotulot.

Anttila, R., Jokinen, M., Nieminen, A. & Äärilä, L. 2013. Arvonlisäverotus. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Sisäinen lähde. Hakupäivä 31.10.2013
<http://onlinepalvelu.sanomapro.fi.ezp.oamk.fi:2048/?prevpos=av111.23959&page=selain&ts=vf&pos=av111.1&offset=0.0>.

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.

Hallituksen esitys 2013/105. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2014 tuloveroasteikkolaiksi sekä eräksi muiksi laeiksi. Hakupäivä 30.10.2013
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130105#id1927052>.

Hyvönen, T. & Väisänen, A., Tilitoimisto Satamatilit Oy. 2013. Haastattelu 13.9.2013.

Juusela, J., Nykänen, O., Tikka, K. S., & Viitala, T. 2013. Yritysverotus I-II. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Sisäinen lähde. Hakupäivä 20.9.2013
<http://onlinepalvelu.sanomapro.fi.ezp.oamk.fi:2048/?prevpos=yv111.52452&page=selain&ts=vf&pos=yv111.1&offset=0.0>.

Kiinteistöalan Kustannus Ky. 2012. Taloyhtiön talous – osakkaan opas. Hakupäivä 13.12.2013
<https://www.kiinkust.fi/ContentFiles/Taloyhti%C3%B6n%20talous%20-%20osakkaan%20opas.pdf>.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitolautakunta. 2007. Yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista. Hakupäivä 21.9.2013
<http://www.edilex.fi/kilaohje/poistot2>.

Koivumäki, J. & Lindfors, H. 2011. Tilinpäätöksestä veroilmoitukseen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Koponen, J. 2013. Yrittäjän verokäsikirja. 5. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.

Kukkonen, M. & Walden, R. 2011. Pk-yrityksen verosuunnittelu. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Laki elinkeinotuloveron verottamisesta 24.6.1968/360.

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558.

Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142.

Lindfors, H. 2009. Tilinpäätössuunnittelu käytännönläheisesti. 1. painos. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lindfors, H. 2011. Kirjanpito käytännönläheisesti. 5. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Leppiniemi, J. & Walden, R. 2010. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 11. uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Mattila, P. 2008. Yrityksen nettovarallisuus verotuksessa. Verotus 2/2008, 116.

Moilanen, T., Ojasalo, K. & Ritalahti, J. 2010. Kehittämistyön menetelmät. 1.-2. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Niskakangas, H. 2013. Henkilöverotus. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Sisäinen lähde. Hakupäivä 13.11.2013
<http://onlinepalvelu.sanomapro.fi.ezp.oamk.fi:2048/?prevpos=hv111.28551&page=selain&ts=vf&pos=hv111.1&offset=0.0>.

OP-Pohjola-ryhmä. 2013. Yrityksen perustajan opas. Hakupäivä 11.9.2013
<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=150104910>.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013a. Yksityinen elinkeinoharjoittaja. Hakupäivä 11.9.2013
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013b. Yksityisen elinkeinoharjoittajan lopettamisilmoitus. Hakupäivä 15.9.2013
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/lopettaminen.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013c. Yksityisen elinkeinoharjoittajan muutosilmoitus. Hakupäivä 15.9.2013
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/muutokset.html>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013d. Yksityisen elinkeinoharjoittajan perustamisilmoitus. Hakupäivä 12.9.2013
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/perustaminen.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013e. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä. Hakupäivä 12.9.2013
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>.

Pentti, A. 2012. Kädestä suuhun elävälle osakeyhtiö ei ole kannattava. . Varsinais-Suomen yrittäjät ry. Hakupäivä 21.10.2013
<http://www.y-lehti.fi/arkisto/artikkeli/4677/>.

Salin, M. 2009. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan kirjanpito kirja. 3. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Suomen uusyrittyskeskukset ry. 2013. Perustamisopas alkavalle yrittäjälle 2013. Hakupäivä 15.9.2013
http://issuu.com/lahtmi/docs/perustamisopas_2013_5?e=3138815/1109959.

Tilastokeskus. 2013. Uusia yrityksiä perustetaan entistä vähemmän. Hakupäivä 17.9.2013
http://www.stat.fi/til/aly/2013/01/aly_2013_01_2013-07-25_tie_001_fi.html.

Tilisanomat. 2005. Kirjanpidon ja verotuksen yhteys. Hakupäivä 7.10.2013
<http://www.tilisanomat.fi/node/763>.

Tomperi, S. 2013. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 25. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Valtioneuvosto. 2013. Hallitus päätti kasvua ja työllisyyttä tukevista budjettiesityksistä. Hakupäivä 20.10.2013
<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=392871>.

Verohallinto. 2012. Liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä maataloudenharjoittajien matkakustannusten vähentäminen. Hakupäivä 13.9.2013
http://www.vero.fi/fiFI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2012/Liikkeen_ja_ammattiharjoittajien_seka_ma%2819715%29.

Verohallinto. 2013a. Asunnon ja työpaikan väliset matkakulut. Hakupäivä 19.11.2013
<http://portal.vero.fi/public/default.aspx?contentlabel=5729&culture=fi-FI&contentlan=1&eServiceId=22>.

Verohallinto. 2013b. Edustusmenot verotuksessa. Hakupäivä 19.9.2013
http://www.vero.fi/fiFI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Tulon_veronalaisuus_ja_menon_vahennyskelpoisuus/Edustusmenot_verotuksessa%2815043%29.

Verohallinto. 2013c. Elinkeinoiminnan nettovarallisuus. Hakupäivä 13.9.2013
http://www.vero.fi/fiFI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattiharjoittaja/Tuloverotus/Elinkeinoiminnan_nettovarallisuus%289361%29.

Veronmaksajat. 2013a. Ammatin- ja liikkeenharjoittajan veroilmoitus. Hakupäivä 22.10.2013
<http://www.veronmaksajat.fi/veroilmoitusohjeet/ammattinjaliiikkeenharjoittaja>.

Veronmaksajat. 2013b. Sairausvakuutusmaksut 2013. Hakupäivä 12.9.2013
<http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/omatveroasiat/sairausvakuutusmaksut2013/>.

Veroprosentit.fi. 2013. Kunnallisveroprosentit 2013. Hakupäivä 12.9.2013
<http://veroprosentti.fi/kunnallisvero/kunnallisveroprosentit-2013/>.

Vuoden 2013 tuloveroasteikkolaki 14.12.2012/784.

Yrittäjät. 2013a. Toiminimen perustaminen ja vastuut. Hakupäivä 13.9.2013
<http://www.yrittajat.fi/minustakoyrittaja/perustamistoimet/elinkeinonharjoittaja/>.

Yrittäjät. 2013b. Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus. Hakupäivä 13.9.2013
<http://www.yrittajat.fi/verotjarahat/verotus/elinkeinonharjoittajanverotus/>.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. 2013. Perustamisilmoituslomakkeet.
Hakupäivä 12.9.2013 <http://www.ytj.fi/1631/1612/1650>.

Yritys- ja yhteisötietolaki 16.2.2001/244.

LIITTEET

LIITE 1	Esimerkkiyrityksen tilinpäätössuunnittelu
LIITE 2	Opas tilitoimistolle

ESIMERKKIYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU

LIITE 1

	Jäännöstase		Avustavat viennit		Tulostili		Tasetili	
Kalusto	23 000			4 000			19 000	
Varasto	25 000		1 000				26 000	
Rahat ja saamiset	10 000						10 000	
Oma pääoma		28 800						28 800
Ostovelat		18 200						18 200
Myyntit		215 000				215 000		
Vuokratulot		2 700				2 700		
Ostot	144 000				144 000			
Palkat	41 000				41 000			
Vuokramenot	10 700				10 700			
Muut menot	6 000				6 000			
Korkomenot	3 000				3 000			
Verot	2 000		72		2 072			
Poistot			4 000		4 000			
Varaston muutos				1 000		1 000		
Siirtovelat				72				72
Poistoeron muutos			2 750		2 750			
Poistoero				2 750				2 750
Toimintavaraus				530				530
Vapaaehtoisten varausten muutos			530		530			
Tilikauden tulos					4 648			4 648
	264 700	264 700	8 352	8 352	218 700	218 700	55 000	55 000

TOIMINIMEN VERO- JA TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU
– OPAS
2013

Satamakatu 8, 74100 Iisalmi

satamatilit@hotmail.com

(017) 814 960

SISÄLLYS

1	YLEISTÄ	3
2	VUODEN 2013 VEROPROSENTIT	4
3	TOIMINIMEN VEROSUUNNITTELU.....	6
3.1	Nettovarallisuus	6
3.2	Jako ansio- ja pääomatuloon	7
4	TOIMINIMEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU TILIKAUDEN AIKANA	9
4.1	Jaksotukset.....	9
4.2	Budjetointi tavoitetulokseen pääsemistä varten	10
5	TOIMINIMEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU TILINPÄÄTÖSTILANTEESSA	12
5.1	Kuluvarasto.....	12
5.2	Poistoero.....	12
5.3	Toimintavaraus	14
6	ESIMERKKIYRITYKSEN VERO- JA TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU.....	16
7	LÄHTEET	20

1 YLEISTÄ

Opas on luotu opinnäytetyönä Oulun seudun ammattikorkeakoulussa liiketalouden yksikössä. Opinnäytetyön nimi on Toiminimen vero- ja tilinpäätössuunnittelu: opas tilitoimistolle.

Opas on opinnäytetyön empiirinen osa, joka on laadittu raportti- eli teoriaosan perusteella. Lähteenä työssä käytettiin ajankohtaisia kirjoja, lakeja ja luotettavia internet-sivustoja. Tarkemmat lähteet ovat nähtävillä oppaan viimeisellä sivulla. Lähdeluettelossa lakeihin ja internet-sivustoihin on suora linkki.

Oppaan toisessa pääluvussa on otettu esille kunnallis- ja kirkollisveroprosentit niiden kuntien osalta, joissa on eniten asiakkaita. Lisäksi siinä on pääomatuloprosentit ja valtion tuloveroasteikko. Prosentit ovat tällöin helposti tarkistettavissa vaivattomasti.

Luvussa 6 on käsitelty esimerkkiyrityksen vero- ja tilinpäätössuunnitelma kokonaisuudessaan. Ennen sitä, asiat on esitetty teoriassa luvuissa 3-5.

2 VUODEN 2013 VEROPROSENTIT

IISALMI:

Kunnallisveroprosentti	19,75 %	}	23,29 % / (23,89 %)
Kirkollisveroprosentti ev.lut. / (ort.)	1,50 % / (2,10 %)		
Sava-maksuprosentti	2,04 %		

KIURUVESI:

Kunnallisveroprosentti	19,75 %	}	23,29 % / (23,74 %)
Kirkollisveroprosentti ev.lut. / (ort.)	1,50 % / (1,95 %)		
Sava-maksuprosentti	2,04 %		

VIEREMÄ:

Kunnallisveroprosentti	19,75 %	}	23,44 % / (23,89 %)
Kirkollisveroprosentti ev.lut. / (ort.)	1,65 % / (2,10 %)		
Sava-maksuprosentti	2,04 %		

SONKAJÄRVI:

Kunnallisveroprosentti	20,50 %	}	24,04 % / (24,64 %)
Kirkollisveroprosentti ev.lut. / (ort.)	1,50 % / (2,10 %)		
Sava-maksuprosentti	2,04 %		

[Kaikkien kuntien veroprosentit 2013](#)

PÄÄOMATULOPROSENTIT VUONNA 2013:

Pääomatuloprosentti (< 50 000 euroa)	30 %
Pääomatuloprosentti (> 50 000 euroa)	32 %

PÄÄOMATULOPROSENTIT 1.1.2014 ALKAEN:

Pääomatuloprosentti (< 40 000 euroa)	30 %
Pääomatuloprosentti (> 40 000 euroa)	32 %

VALTION TULOVEROASTEIKKO 2013:

Verotettava ansiotulo €	Vero alarajan kohdalla €	Vero alaraja ylittävästä osasta %
16 100 – 23 900	8	6,5
23 900 – 39 100	515	17,5
39 100 – 70 300	3 175	21,5
70 300 – 100 000	9 883	29,75
100 000 -	18 718,75	31,75

Hallitus on esittänyt, että valtion tuloveroasteikko vuodelle 2014 olisi sama kuin vuoden 2013 asteikko.

3 TOIMINIMEN VEROSUUNNITTELU

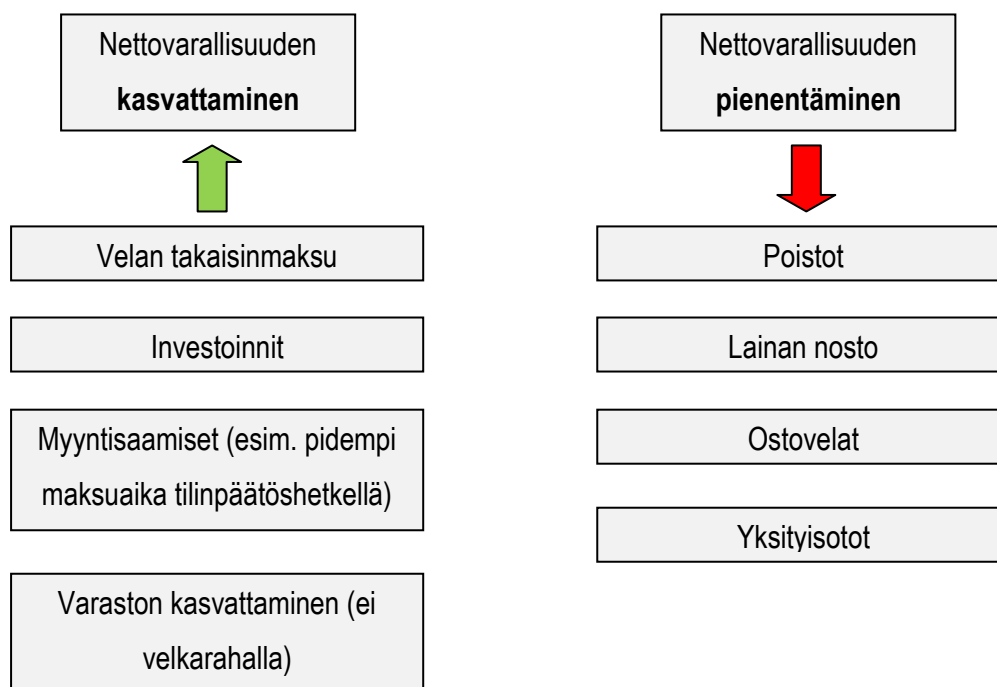
Verosuunnittelua ovat esimerkiksi yritysmuodon valinta ja tulossuunnittelu. Toiminimen verosuunnitteluun liittyy olennaisesti esimerkiksi nettovarallisuus sekä tulon jakaminen ansio- ja pääomatuloon.

3.1 Nettovarallisuus

Pääsääntöisesti toiminimen nettovarallisuus saadaan laskettua siten, että verovuotta edeltävän taseen varoista vähennetään velat. Sekä varoissa että veloissa otetaan huomioon ainoastaan yritystoimintaan kuuluvat varat ja velat.

Jos esimerkiksi yrittäjä sijoittaa yritykseen paljon rahaa lähellä tilinpäätösajankohtaa, kannattaa miettiä sen tarpeellisuutta. Jos halutaan vain kasvattaa nettovarallisuutta tilinpäätöksen aikaan, saatetaan sijoitus katsoa elinkeinotoimintaan kuulumattomaksi. Normaalin pankkitilin ei katsota kuuluvan toiminimen nettovarallisuuteen.

Nettovarallisuuden kasvattamiseen ja pienentämiseen on useita eri keinoja. Alla olevassa kuviossa on esitetty näistä muutamia esimerkkejä.

Nettovarallisuutta voidaan kasvattaa esimerkiksi tekemällä investointeja. Jos taas esimerkiksi kalusto poistetaan nopeasti, myös nettovarallisuus pienenee yhtä nopeasti. Myös velan määrällä voidaan säädellä nettovarallisuutta. Jos velkaa kasvatetaan, nettovarallisuus pienenee. Jos velkaa taas maksetaan esimerkiksi suunniteltua nopeammin takaisin, nettovarallisuus kasvaa. Kun nettovarallisuus kasvaa, myös pääomatulo-osuus kasvaa. Jos varastoa ostetaan käteisellä, nettovarallisuus kasvaa. Jos varastoa ostetaan kuitenkin ostovelaksi, pienentävät ostovelat nettovarallisuutta.

Nettovarallisuutta tarvitaan silloin, kun halutaan selvittää, kuinka paljon yrityksen tulosta verotetaan pääomatulona. Laskettuun nettovarallisuuteen lisätään 30 % tilikauden päättymistä edeltäneen 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Kun nettovarallisuuteen on lisätty palkoista 30 %, saadaan tulokseksi pääomatulo-osuuden laskentaperuste.

$$\begin{array}{c} \boxed{\text{Nettovarallisuus}} \end{array} + \begin{array}{c} \boxed{\text{30 \% ennakonpidä-} \\ \text{tyksen alaisista pal-} \\ \text{koista (12kk)}} \end{array} = \begin{array}{c} \boxed{\text{Pääomatulo-osuuden} \\ \text{laskentaperuste}} \end{array}$$

3.2 Jako ansio- ja pääomatuloon

Pääomatulo-osuuden laskentaperusteen pohjalta voidaan laskea, kannattaako yrityksen soveltaa 0, 10 vai 20 % sääntöä pääomatulo-osuutta määriteltäessä. Yritys voi itse valita, mitä sääntöä se haluaa käyttää. Jos muuta ei vaadita, käytetään oletuksena olevaa 20 %:n sääntöä.

Luvussa 6 on esitetty laskelma esimerkkiyritykselle siitä, kuinka voidaan laskea, mitä pääomatulo-osuutta kannattaa käyttää.

Verotettavan pääomatulon laskeminen:

$$\begin{array}{c} \boxed{\text{Pääomatulo-osuuden}} \\ \boxed{\text{laskentaperuste}} \end{array} \times \begin{array}{c} \boxed{20 \%} \\ \boxed{10 \%} \\ \boxed{0 \%} \end{array} = \boxed{\text{Verotettava}} \\ \boxed{\text{pääomatulo}}$$

Verotettavan ansiotulon laskeminen:

$$\boxed{\text{Verotettava tulos}} - \boxed{\text{Verotettava}} \\ \boxed{\text{pääomatulo}} = \boxed{\text{Verotettava}} \\ \boxed{\text{ansiotulo}}$$

Poikkeuksena on kuitenkin tilanne, jossa elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluu kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoittoja. Silloin tulos verotetaan pääomatulona siihen määrään saakka, joka vastaa luovutusvoiton määrää. Toinen poikkeus on se, jos yrityksen nettovarallisuus on negatiivinen. Tällöin tulo katsotaan kokonaan ansiotuloksi.

Jos yrittäjä miettii, kannattaako verotettava yritystulo jakaa puolisonsa kanssa, kannattaa laskelmat tehdä uudelleen. Silloin saadaan selville, jäävätkö verot pienemmiksi, jos molemmat ovat liiketoiminnassa mukana. Laskelmiin vaikuttavat muun muassa molempien henkilökohtaiset vähennykset.

4 TOIMINIMEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU TILIKAUDEN AIKANA

Tilinpäätössuunnittelua voidaan tehdä jo tilikauden aikana ja tällöin valmistautua koko tilikauden ajan tulevaan tilinpäätökseen. Tilikauden aikana tilinpäätössuunnittelun olennaisimpia keinoja ovat jaksotukset kirjanpidossa sekä budjetointi tavoitetulosta silmällä pitäen.

4.1 Jaksotukset

Kun olennaiset jaksotukset tehdään kuukausittain, voidaan kuukausiraporteista saada mahdollisimman oikea kuva sen hetkisestä tilanteesta. Kuukausittain tehtäviä jaksotuksia ovat esimerkiksi palkat ja niihin liittyvät sosiaalikulut, lomapalkkavelka ja vakuutusmaksut. Muita kuukausittain tehtäviä toimenpiteitä on esimerkiksi varaston muutoksen ja poistojen kirjaaminen sekä kassa- ja pankkitilien täsmäytykset. Lisäksi verojaksotukset ja välitilinpäätökset ovat tärkeitä tilinpäätössuunnittelukeinoja jo tilikauden aikana.

Palkat:

Jos yrityksen henkilöstön määrä on kasvanut ja palkat nousseet, saattaa lomapalkkavelan ja siihen liittyvien sosiaalikulujen muutoksen kirjaaminen lisätä kuluja huomattavasti. Kun sen muutos kirjataan joka kuukausi, henkilöstökulut ovat yleensä pienemmät niinä kuukausina, jolloin lomat on pääasiallisesti pidetty.

Varaston muutos ja poistot:

Myös varaston muutoksen kirjaaminen joka kuukausi antaa tiedon materiaalikuluista suhteessa myyntiin. Jos varaston muutosta ei kirjata, saattaa tuloslaskelmasta laskettu myyntikate olla negatiivinen. Myös poistot voi tehdä kuukausittain, jos tulosta halutaan seurata jo tilikauden aikana.

Korkokoulut:

Velkaisen yrityksen korkokulut kannattaa jaksottaa kuukausittain, jotta nähdään niiden vaikutus tulokseen.

Tase-erittelyiden seuraaminen:

On hyvä, jos yrityksen kuukausittaisia tase-erittelyitä voidaan seurata. Niistä voidaan huomata esimerkiksi siirtosaamisissa ja –veloissa olevan edelliseen tilinpäätöksen tehtyjä jaksotuksia, jotka täytyy purkaa seuraavalla kaudella. Jos ei esimerkiksi muisteta, että edellisellä tilikaudella on jo kirjattu 3 000 euron laskun siirtosaamisiin, saatetaan huomaamattaan kirjata lasku uudestaan. Kun laaditaan tilinpäätöstä ja huomataan aiemmin kirjatun laskun olevan purkamatta, se joudutaan korjaamaan. Oikaisun jälkeen tulos heikkenee 3 000 euroa.

Välitilinpäätös:

Välitilinpäätöksen perusteella voidaan ennakoida, millainen lopullinen tilinpäätös on. Vaikka jaksotukset olisikin tehty kuukausittain, välitilinpäätöksestä on hyvä käydä jaksotukset läpi ja tarkistaa, tuoko se mukanaan uusia kirjauksia. Myös poistot kannattaa tehdä välitilinpäätökseen saakka. Välitilinpäätöksessä varmistetaan, että kokonaispoistot ovat tilikaudelta oikein. Välitilinpäätöksen aikaan kannattaa kirjata myös epätodennäköisiksi muuttuneet saamiset. Jos maksu saadaankin myöhemmin, luottotappiokirjaus voidaan oikaista.

Verojaksotus:

Verrattaessa verojaksotusta ennakoveroihin, voidaan nähdä, onko yritykselle määrätty liian pienet tai suuret ennakoverot. Tällöin voidaan varautua ennakon täydennysmaksuun tai hakea liian suuria ennakoveroja alennettavaksi.

4.2 Budjetointi tavoitetulokseen pääsemistä varten

Jos liiketoimintaa halutaan suunnitella tarkkaan, seurattavalle yritykselle kannattaa laatia tulosbudjetti ja tase-ennuste ennen tilikauden alkua. Tulosbudjetti kertoo yrityksen toimenpidesuunnitelmat pitkän tähtäimen tavoitteiden mukaisesti. Tase-ennusteella on tarkoitus saada aikaan mahdollisimman vahva tase.

Tulosbudjetin toteutumista seurataan tilikauden aikana vertaamalla toteutuneita lukuja budjettilukuihin. Jos tilikauden aikana budjetista huomataan, että tulos on esimerkiksi kasvanut

odotettua enemmän, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin. Jos tiedetään, että yritys tarvitse tilinpäätöstilanteessa lisää kuluja, kannattaa tulevaisuuden hankinnat toteuttaa mahdollisuuksien mukaan jo kuluvalle tilikaudelle. Jos verotettava tulos on kasvamassa liian suureksi, voidaan myös esimerkiksi siirtää mahdollisia toimituksia seuraavalle tilikaudelle.

Sama pätee myös silloin, jos tulos jää pienemmäksi kuin odotettiin. Silloin menoja kannattaa siirtää mahdollisuuksien mukaan seuraavalle tilikaudelle.

5 TOIMINIMEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU TILINPÄÄTÖSTILANTEESSA

Toiminimiyrityksellä on muutamia keinoja, joiden avulla sille voidaan tehdä tilinpäätössuunnittelua vielä tilinpäätöstilanteessa. Näitä keinoja ovat esimerkiksi ylipoistot ja toimintavara.

5.1 Kuluvarasto

Kuluvarasto sisältää niitä keinoja, joita tilinpäätöksen laatijalla on käytössään laskettaessa tulosta. Tilikauden aikana kuluvarasto sisältää muun muassa mahdollisuuden aikaansaada tai lykätä liiketapahtumia. Kuluvarasto sisältää enemmän keinoja tilikauden aikana kuin tilinpäätöstilanteessa. Tämä johtuu siitä, että suurin osa tuloista ja menoista on sellaisia, joiden tulouttamis- tai kulukirjaamisajankohdassa ei ole harkintamahdollisuuksia.

Kirjanpidossa ja verotuksessa on erilainen kuluvarasto. Kirjanpidollinen kuluvarasto on yleensä suurempi, sillä kirjanpidossa on väljemmät tuloksenlaskentasäännöt. Kuitenkin esimerkiksi koneiden poistossa kirjanpidossa on säädetty poistopakko. Verotuksessa poistopakkoa ei ole, vaikka siinä onkin säädelty maksimipoistoista.

5.2 Poistoero

Poistoero koostuu siitä määrästä, joka ylittää tai alittaa suunnitelmanmukaiset poistot. Näitä nimitetään joko yli- tai alipoistoiksi. Ylipoistoja saadaan tehdä kirjanpidossa erityisestä syystä. Niitä voidaan siis käyttää yhtenä tulossuunnitelman keinona.

Kokonaispoistoksi kutsutaan suunnitelmanmukaisista poistoista ja poistoeron muutoksesta laskettua yhteismäärää. Jos kokonaispoistot ovat suunnitelmanmukaisia poistoja suuremmat, käytetään nimitystä ylipoisto tai positiivinen poistoero. Jos taas kokonaispoistot ovat suunnitelmanmukaisia poistoja pienemmät, kutsutaan sitä alipoistoksi tai negatiiviseksi poistoeroksi.

Yleensä yritys haluaa näyttää pienempää verotettavaa tulosta, jotta verot olisivat mahdollisimman pienet. Tällöin kuluja pyritään saamaan lisää. Silloin kannattaa kirjata ylipoistoa, jos se on mahdollista. Jos taas jostain syystä halutaan näyttää suurempaa verotettavaa tulosta, halutaan kuluja vähemmäksi. Tällöin ylipoistoja ei kannata kirjata. Jos tulos on esimerkiksi tappiollinen, ei ylipoistoja kannata tehdä, sillä ne lisäävät kuluja ennestään.

ESIMERKKI 1.

Ylipoisto:

Yritys on hankkinut 10 000 euron arvoisen koneen. Suunnitelman mukaiset poistot ovat 2 000 euroa vuodessa eli kone poistetaan tasapoistoin viiden vuoden aikana. Elinkeinovelain (EVL) sallima maksimipoisto koneista ja kalustoista on 25 % menojäännöksestä. $25\% \times 10\,000$ euroa = 2 500 euroa.

<i>Suunnitelman mukainen poisto</i> $10\,000/5 = 2\,000$ euroa	<i>EVL:n mukainen maksimipoisto</i> $25\% \times 10\,000 = 2\,500$ euroa
<i>Ylipoistoa on mahdollista tehdä:</i>	$2\,500 - 2\,000 = 500$ euroa

Kirjaukset kirjanpidossa:

<u>Poistoeron muutos</u>	<u>Kertynyt poistoero</u>
500	500

Poistoeron muutos-tili päätetään tulostilille ja kertynyt poistoero-tili tasetilille. Kokonaispoistot eli suunnitelman mukainen poisto (2 000 euroa) ja ylipoisto (500 euroa) ovat siis yhteensä 2 500 euroa.

ESIMERKKI 2.

Alipoisto:

Yritys on hankkinut 12 000 euron arvoisen koneen. Suunnitelman mukaiset poistot ovat 4 000 euroa vuodessa eli kone poistetaan tasapoistoin kolmen vuoden aikana. EVL:n sallima maksimipoisto koneista ja kalustoista on 25 % menojäännöksestä. $25 \% \times 12\,000 \text{ euroa} = 3\,000 \text{ euroa}$.

<i>Suunnitelman mukainen poisto</i> $12\,000/3 = 4\,000 \text{ euroa}$	<i>EVL:n mukainen maksimipoisto</i> $25 \% \times 12\,000 = 3\,000 \text{ euroa}$
<i>Kirjataan alipoistoa:</i> $4\,000 - 3\,000 = 1\,000 \text{ euroa}$	

Joudutaan purkamaan eli tehdään alipoistoa 1 000 euroa.

<u>Poistoeron muutos</u>	<u>Kertynyt poistoero</u>
1 000	1 000

Poistoeron muutos-tili päätetään tulostilille ja kertynyt poistoero-tili tasetilille. Kokonaispoistot eli suunnitelman mukainen poisto (4 000 euroa) ja ylipoisto (1 000 euroa) ovat siis yhteensä 3 000 euroa.

5.3 Toimintavaraus

Toimintavaraus on myös yksi tulossuunnitelman keino.

ESIMERKKI 3.

Yritys on maksanut edeltävällä 12 kuukauden aikana palkkoja 30 000 euroa. Toimintavarausten määrä on 30 % näistä palkoista eli $30 \% \times 30\,000 = 9\,000 \text{ euroa}$.

<u>Toimintavaraus</u>	<u>Vapaaehtoisten varausten muutos</u>
9 000	9 000

Toimintavaraus päätetään tasetilille ja vapaaehtoisten varausten muutos tulostilille. Tällöin tuloslaskelmalle saadaan lisää kuluja 9 000 euroa.

Jos toimintavarausta halutaan esimerkiksi ensi tilikaudella kasvattaa, täytyy palkkojen määrän myös nousta. Jos palkat pienenevät esimerkiksi henkilöstömäärän vähentyessä, varausta täytyy tällöin purkaa.

6 ESIMERKKIYRITYKSEN VERO- JA TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU

Tässä esimerkissä perehdytään erään todellisen toiminimiyrityksen vero- ja tilinpäätös-suunnitteluun. Yritys on parantanut tulostaan viime tilikaudesta reilusti. Nyt tilinpäätös-tilanteessa huomataan, että ennakkoveroja on maksettu liian vähän ja jälkiveroja pitäisi mak-saa lisää noin 10 000 euroa. Tämän esimerkin avulla tarkastellaan, mitä keinoja voidaan käyttää verojen pienentämiseksi. Esimerkissä ei ole otettu huomioon vähennyskelpoisia menoja.

Yritykselle kannattaa laskea, mitä pääomatulo-osuutta sen kannattaa käyttää, jotta verot olisivat mahdollisimman pienet (kts. luku 3.2).

Yrityksen tietoja:

Verotettava tulo on 35 843,05 euroa.

Nettovarallisuus on 16 301,08 euroa.

Palkkoja on maksettu edeltäneen 12 kk:n aikana 33 275,96 euroa.

Lasketaan pääomatulo-osuuden laskentaperuste:

$16\,301,08 + (30\% \times 33\,275,96) = \underline{26\,283,87}$ euroa.

Seuraavalla sivulla on laskelmat siitä, kannattaako yrittäjän valita 0, 10 vai 20 prosentin pääomatulo-osuus.

20 %:

Pääomatuloa: $20 \% \times 26\,283,87 = 5\,256,77$ euroa

Ansiotuloa loput verotettavasta tulosta: $35\,843,05 - 5\,256,77 = 30\,586,28$ euroa

Pääomatuloverot: $30 \% \times 5\,256,77 = \underline{1\,577,03}$ euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: $515 + ((30\,586,28 - 23\,900) \times 17,5 \%) = \underline{1\,685,10}$ euroa

Muut: $23,29 \% \times 30\,586,28 = \underline{7\,123,54}$ euroa

Verot yhteensä: 10 385,67 euroa

10 %:

Pääomatuloa: $10 \% \times 26\,283,87 = 2\,628,39$ euroa

Ansiotuloa loput verotettavasta tulosta: $35\,843,05 - 2\,628,39 = 33\,214,66$ euroa

Pääomatuloverot: $30 \% \times 2\,628,39 = \underline{788,52}$ euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: $515 + ((33\,214,66 - 23\,900) \times 17,5 \%) = \underline{2\,145,07}$ euroa

Muut: $23,29 \% \times 33\,214,66 = \underline{7\,735,69}$ euroa

Verot yhteensä: 10 669,28 euroa

0 %:

Pääomatuloa: 0e

Ansiotuloa kaikki: 35 843,05 euroa

Pääomatuloverot: 0 euroa

Ansiotuloverot:

Valtion vero: $515 + ((35\,843,05 - 23\,900) \times 17,5 \%) = \underline{2\,605,03}$ euroa

Muut: $23,29 \% \times 35\,843,05 = \underline{8\,347,85}$ euroa

Verot yhteensä: 10 952,88 euroa

Yhteenveto laskelmista:

	20 %	10 %	0 %
Ansiotuloverot	8 808,64	9 880,76	10 952,88
Pääomatuloverot	1 577,03	788,52	0,00
Verot yhteensä	10 385,67	10 669,28	10 952,88

Tässä tapauksessa tälle yritykselle ei kannata vaatia 0 tai 10 prosentin sääntöä. 20 %:n säännön mukaan veroja maksetaan vähiten. 20 %:n sääntö tulee myös oletuksena.

Tässä vaiheessa kannattaisi mahdollisuuksien mukaan laskea, olisiko yrittäjän hyödyllistä harjoittaa liiketoimintaa puolisonsa kanssa.

Seuraavaksi tarkastellaan, olisiko mahdollisuutta kirjata ylipoistoa.

Esimerkkiyritys on tehnyt suunnitelman mukaiset poistot aina EVL:n sallimien maksimipoistojen mukaan. Tästä syystä ylipoistoja ei voida tehdä.

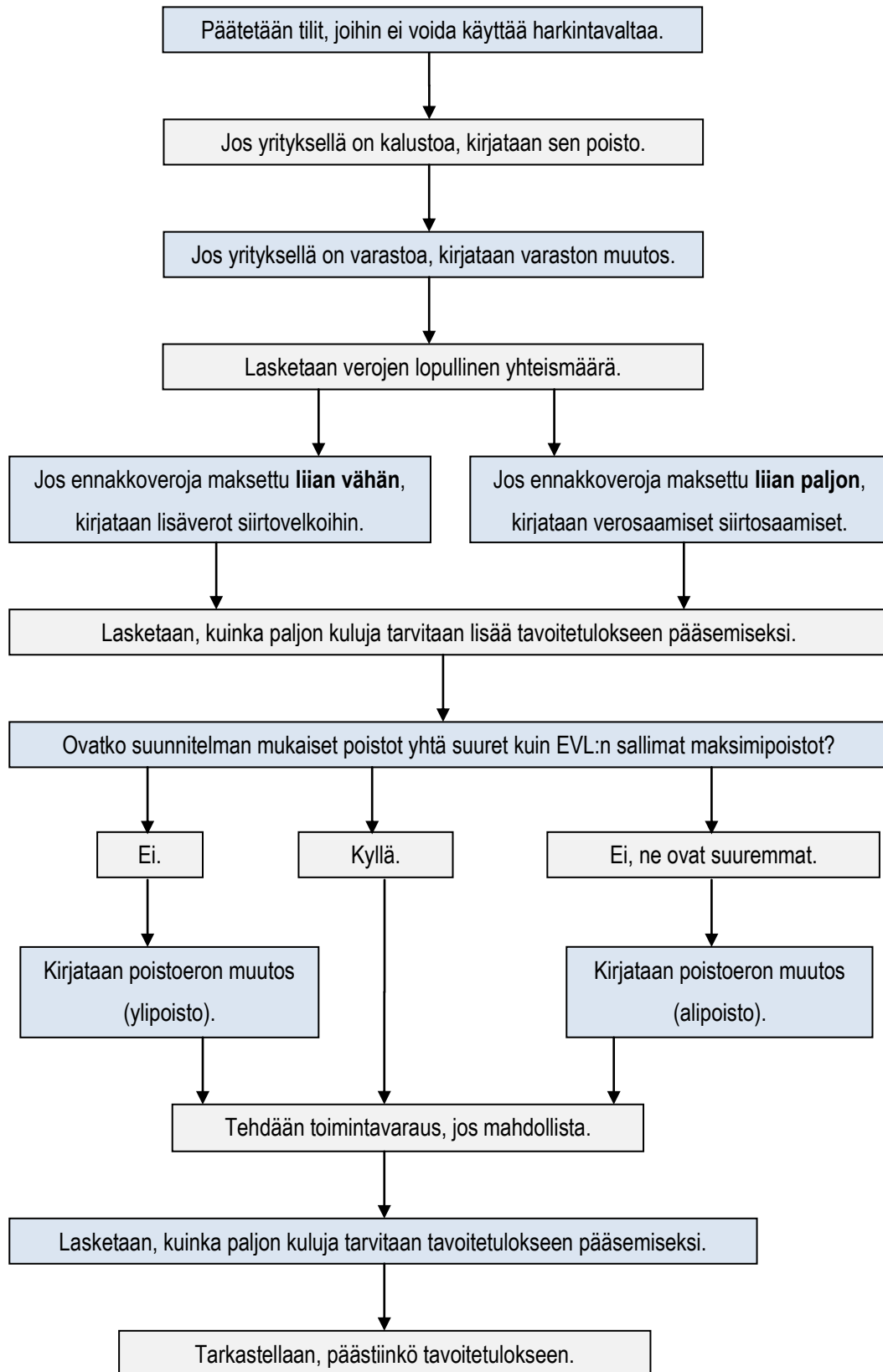
Tilinpäätössuunnittelun keinoksi jää toimintavarausten käyttäminen. Sen määrä on 30 % maksetuista palkoista. Toimintavarausten määrä: $30\% \times 33\,275,96 \text{ euroa} = \underline{9\,982,79 \text{ euroa}}$. Kun toimintavaraukset tehdään, sillä saadaan yritykselle lisää kuluja. Tällöin se pienentää myös maksettavien verojen määrää.

Näiden keinojen avulla verotettavaa tulosta saadaan pienennettyä hieman, mutta verot jäävät silti melko suuriksi.

Kuinka olisi voinut varautua?

Yritykselle olisi voitu laatia tilikauden alussa tulosbudjetti. Sitä seuraamalla olisi voitu huomata, että tilikauden tulos tulee olemaan edellistä suurempi ja tällöin myös verojen määrä kasvaa. Tällöin olisi voitu tehdä esimerkiksi investointeja, jotta kuluja saadaan lisää. Yritykselle olisi voitu tehdä myös välitilinpäätös, siitä olisi huomattu, näyttääkö verojen määrä kasvavan liian suureksi. Myös verojaksotus on kannattanut tehdä. Sitä seuraamalla olisi voitu huomata, että yrityksen ennakoverot ovat liian pienet. Tällöin olisi pystytty varautumaan ennakoveron täydennysmaksuun.

Toiminimen tilinpäätössuunnittelu vaiheittain:

7 LÄHTEET

Lait:

[Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336](#)

[Kirjanpitolautakunta. Yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista 16.10.2007](#)

[Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360](#)

[Tuloverolaki 30.12.1992/1532](#)

[Vuoden 2013 tuloveroasteikkolaki 14.12.2012/784](#)

Kirjallisuus:

Juusela, J., Nykänen, O., Tikka, K. S., & Viitala, T. 2013. Yritysverotus I-II. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Sisäinen lähde.

Koponen, J. 2013. Yrittäjän verokäsikirja. 5. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.

Leppiniemi, J. & Walden, R. 2010. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 11. uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Lindfors, H. 2009. Tilinpäätössuunnittelu käytännönläheisesti. 1. painos. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Internet:

[Agronet. 2013. Pääoma- ja ansiotulot.](#)

[OP-Pohjola-ryhmä. 2013. Yrityksen perustajan opas.](#)

[Verohallinto. 2013. Elinkeinoiminnan nettovarallisuus.](#)